

ÅRSRAPPORT 2008

SS
FF

Nasjonalt senter for
selvmordsforskning
og -forebygging

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging
UNIVERSITETET I OSLO

1. Introduksjon

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging skiftet navn fra Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging 1. juli 2008 og er det nasjonale kompetansesenteret innen selvmordsforskning og selvmordsforebygging. Senteret ble etablert 1. januar 1996 og organisatorisk er vi et av flere sentre ved Institutt for psykiatri ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo. Driften er finansiert av Helsedirektoratet og i 2008 hadde Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging 24 ansatte i hele og delte stillinger.

Hva er våre oppgaver?

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging har som formål å utvikle, vedlikeholde og spre kunnskap for å redusere antall selvmord og selvmordsforsøk i Norge, og bidra til bedre livskvalitet og omsorg for alle som blir berørt av selvmordsatferd.

Hovedoppgavene er:

- Forskning på nasjonalt og internasjonalt nivå
- Kunnskapsutvikling og formidling
- Undervisning/kompetanseoppbygging
- Veiledning/rådgivning
- Koordinering, nettverksbygging og samarbeid med nasjonale og regionale miljøer.

Kontaktinformasjon for Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging (SSFF):

Besøks- og postadresse:
Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging
Universitetet i Oslo,
Sognsvannsveien 21, Bygning 12, 2. etg.
N-0372 Oslo, Norge

E-postadresse:
ssff-post@medisin.uio.no
Tlf: +47 22 92 34 73
Faks: +47 22 92 39 58

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	Side 2
Innholdsfortegnelse	Side 3
2. SSFFs organisering	Side 5
Ansatte	Side 5
Lokale samarbeidspartnere	Side 8
3. Forskning på nasjonalt og internasjonalt nivå	Side 9
Selvmordsatferd har komplekse årsaksforhold.....	Side 9
SSFFs forskning om selvmord og selvmordsatferd	Side 9
4. Undervisning	Side 10
VISA	Side 10
Psykososialt arbeid - selvmord, rus, vold og traumer (erfaringsbasert master)	Side 10
Undervisningsintern undervisning	Side 10
Kursvirksomhet	Side 11
Utdanning i Dialektisk atferdsterapi (DBT).....	Side 11
5. Kunnskapsformidling	Side 12
Tidskriftet Suicidologi.....	Side 12
Nettportalen.....	Side 13
Eget fagbibliotek	Side 13
Informasjon om formidlingskanaler.....	Side 14
Samarbeid.....	Side 14
6. Samarbeid med NKVTS, NAKMI og RVTSe	Side 16
Samarbeidsprosjektet ”Et helhetlig utdanningstilbud”	Side 16
Internasjonalt samarbeid	Side 16
7. Veiledning og rådgivning	Side 18
Kvalitetsarbeid og sakkyndige vurderinger	Side 18
VIVAT	Side 18
Forsvaret	Side 18
Omtale av selvmordsproblematikk i massemedia	Side 18
Kliniske og brukerrettet virksomhet	Side 18
Sikre god oppfølging av etterlatte ved selvmord	Side 18
Verdensdagen for selvmordsforebygging	Side 18
Begrensninger i tilgang til selvmordsmidler	Side 18
8. Nye oppgaver	Side 20
Redusere forekomsten av selvmord og selvmordforsøk.....	Side 20
Forbedre nasjonal statistikk over antall selvmord og selvmordsforsøk.....	Side 21
Styrke opplæringen i selvmordsforebygging for viktige yrkesgrupper.....	Side 21
Stimulere til økt forskning, kunnskapsutvikling og formidling.....	Side 21
9. Aktiviteter og produksjon i 2008	Side 23
Forskningsprosjekter ved SSFF	Side 23
Kliniske prosjekter	Side 25

Effektstudier	Side 33
Andre forskningsprosjekter	Side 36
Publikasjoner	Side 38
Refereebaserte	Side 38
Ikke refereebaserte	Side 39
Kongresspresentasjoner	Side 40
Internasjonale konferanser	Side 40
Nasjonale konferanser	Side 40
Kurs, undervisning, veiledning.....	Side 41
SSFFs forskningsmøter	Side 46
Sakkyndighetsoppgaver og bedømmelser	Side 47
Øvrige verv.....	Side 47
Intervjuer og uttalelser i massemedia.....	Side 48

2. SSFFs organisering

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og –forebygging har organisert sin virksomhet i en forskningsenhet ledet av professor Lars Mehlum, en undervisningsenhet ledet av førsteamanuensis Henning Herrestad og en administrativ støttefunksjon ledet av administrasjonskonsulent Runar Nordvik.

Ansatte

Stillingsressurser er hovedsakelig finansiert ved tilskudd over statsbudsjettet via Helsedirektoratet, men også gjennom eksterne prosjektmidler, eller en kombinasjon av disse.

- **Lars Mehlum**, leder, professor dr.med. (100 % stilling), er senterets leder samt leder for senterets forskningsenhet og redaktør for tidsskriftet *Suicidologi*. Mehlum deltar også i senterets DBT-behandler-team.
- **Henning Herrestad**, nestleder, førsteamanuensis dr.philos. (100 % stilling), er av fagbakgrunn filosof. Herrestad er leder av senterets utdanningsenhet og har et særlig ansvar for Videreutdanning for selvmordsforebyggende arbeid og masterstudiet.
- **Kirsti Amundsen**, informasjonskonsulent, cand.philol. (80 % stilling), er senterets webredaktør og redaksjonssekretær for tidsskriftet *Suicidologi*. Hun har ansvar for driften av fagbiblioteket, svarer på henvendelser fra hele landet og underviser og veileder våre studenter og besøkende i litteratursøking.
- **Elin Anita Fadum**, seniorkonsulent/stipendiat. cand. med.vet (100 %). Fadum avsluttet sitt engasjement som studiekonsulent 31.03.08 for å tiltre i stipendiatstilling for *Behandlingskjede ved villet egenskade – sykehus- og kommunestudie*. Stipendiatet er finansiert av Helsedirektoratet. I fødselspermisjon fra og med 01.10.08.
- **Trine Jensen**, førstesekretær (100 % stilling), er innkjøpsansvarlig og har hovedansvar for kontorrutiner, tar imot henvendelser til senteret, utfører det praktiske arrangementet av møter, kurs og konferanser, bistår informasjonskonsulenten og utfører sekretæroppgaver.
- **Runar Nordvik**, seniorkonsulent (100 % stilling), er utdannet kommunalkandidat og sosionom samt innen personaladministrasjon og organisasjonsutvikling. Han har ansvar for budsjett- og rapportoppfølging, administrative prosesser og praktisk tilrettelegging ved senteret. Leder av senterets administrative støttefunksjoner.
- **Bo Larsson**, professor dr.med., spesialist i barne- og ungdomspsykiatri (25 % stilling i 2007). Larsson var i 2008 prosjektmedarbeider i prosjektet *Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd*. Stillingen var finansiert av Helsedirektoratet gjennom prosjektmidler til dette prosjektet. Bo Larsson fratradte 31.08.08.
- **Anita Johanna Tørmoen**, stipendiat, cand.paed. (100 %). Tørmoen var i 2008 engasjert som prosjektmedarbeider for prosjektet *Dialektisk atferdsterapi (DBT) for ungdom med repeterende suicidalatferd* før hun tiltrådte som stipendiat tilknyttet samme prosjekt. Hun deltar i SSFFs DBT-behandler-team. Stipendiatstillingen er finansiert av Helse og rehabilitering.

- **Erik Ødegaard**, stipendiat, cand.psychol. (100 % stilling). Ødegaard har ansvar for prosjektet *SPIO-R*. Stillingen er finansiert av Helse Sør-Øst og er knyttet til Diakonhjemmet HF. Sykemeldt i hele 2008.
- **Erlend Mork**, forsker/stipendiat, cand.psychol. (75 % stilling). Mork har i 2008 vært prosjektmedarbeider for prosjektet *Behandlingskjede ved villet egenskade – sykehus og kommunestudie* og er dessuten stipendiat på prosjektet *Mechanisms and characteristics of suicidal behaviour in schizophrenia and bipolar disorders* (finansiert av Helse Sør-Øst) og deltar også i DBT-behandlerteamet. Returnerte til full stipendiatstilling f.o.m. 01.09.08.
- **Ingebjørg Hestetun**, psykologspesialist, cand.psychol. (20 % stilling). Hestetun er engasjert i Aker-prosjektet, hun har hatt oppgaver knyttet til skadeforebyggende arbeid og planlegging og gjennomføring av forskningsforum og -workshops. Hestetun har også stilling som FoU-leder ved Barne- og ungdomspsykiatrisk seksjon ved Sykehuset Telemark HF.
- **Fredrik Walby**, forsker, cand.psychol. (20 % stilling). Walby er engasjert i *SPIO-prosjektene* og flere andre forskningsprosjekter og er leder for DBT-behandlerteamet. Walby har hovedstilling som sjefpsykolog ved Psykiatrisk klinikk Vinderen.
- **Finn Gjertsen**, forsker, cand.sociol., MPH (20 % stilling). Gjertsen deltar i flere epidemiologiske forskningsprosjekter og har ansvaret for å utarbeide statistiske oversikter over forekomsten av selvmord basert på statistikk fra mortalitetsregistre i flere land. Gjertsen har sin hovedstilling ved Nasjonalt folkehelseinstitutt, Divisjon for psykisk helse. I permisjon fra og med 01.04.08.
- **Maria Ramberg**, stipendiat, cand.med. (100% stilling). Ramberg er stipendiat på prosjektet *Traumatic stress exposure and personality pathology in relation to deliberate self harm in adolescents* som er et delprosjekt under DBT-studien som gjennomføres av SSFF. Stillingen er finansiert av Helse Sør-Øst RHF.
- **Ingeborg Rossow**, Professor II dr.philos. (først 10 % stilling – siden 20% stilling med virkning fra 01.04.08). Rossow deltar i en rekke epidemiologiske forskningsprosjekter og er leder for prosjektet *Behandlingskjede ved villet egenskade i norske kommuner*. Rossow har sin hovedstilling ved Statens institutt for rusmiddelforskning.
- **Egil Haga**, prosjektkoordinator, dr.philos. (100% stilling). Haga er prosjektkoordinator for prosjektet *Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd – en randomisert kontrollert studie*. Stillingen er finansiert ved prosjektmidler fra Helsedirektoratet.
- **Stine Laberg**, prosjektmedarbeider, cand.psychol. (25% stilling). Laberg er engasjert som adherence-koder i prosjektet *Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd – en randomisert kontrollert studie* – finansiert av prosjektmidler fra Helsedirektoratet. Labergs hovedstilling var i 2008 ved Haukeland Universitetssykehus.

- **Elvira Jensen**, seniorrådgiver, spesialist i barne- og ungdomspsykiatri, cand. med. (20% stilling). Jensen har vært engasjert i forbindelse med prosjektet *Undervisningsfilm om suicidalvurdering*. Fødselspermisjon fra og med 01.03.08.
- **Ewa Næss**, seniorrådgiver, spesialist i psykiatri, cand.med. (10 % stilling). Eva Næss har vært engasjert for å bistå senteret i arbeidet med kvalitetssikring av behandlingen av suicidale pasienter i psykisk helsevern.
- **Latha Nrugham**, forsker, m. phil., (100% stilling). Latha Nrugham jobber med kliniske og ikke-kliniske studier relatert til selvmordsforsøk blant voksne og ungdom. Tiltrådte 01.04.08.
- **Anita Kjølrsrud**, studiekonsulent, cand. mag. (40% stilling i Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid og 60% stilling i samarbeid med NKVTS og SERAF – Masterprogram i psykososialt arbeid – selvmord, rus, vold og traumer). Tiltrådte 01.05.08.
- **Gunn Kristin Tjoflot**, undervisningskoordinator, cand. polit. (50% stilling). Tjoflot jobber med prosjekt Et helhetlig utdanningstilbud – samarbeid med NKVTS og RVTSe. Tiltrådte 01.09.08.
- **Anniken Dønvold**, utdanningskoordinator, cand. mag. (50% stilling (70% fra 01.09.08)). Anniken Dønvold har ansvar for senterets utdanningstilbud innen dialektisk atferdsterapi. Tiltrådte 11.02.08.
- **Anne Trana Brager-Larsen**, universitetslektor, cand. Psychol. (20% stilling). Anne Trana Brager-Larsen bistår senteret innenfor en rekke undervisningsaktiviteter, både som lærer og i forbindelse med utvikling og markedsføring av undervisningstilbudene våre. Tiltrådte 01.04.08

I tillegg til stillingene og personene som er beskrevet ovenfor, har Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging hatt utstrakt prosjektrettet samarbeid med flere personer i 2008 hvor arbeidsinnsatsen ikke var finansiert gjennom senteret. Det gjelder:

- **Siri Thoresen**, forsker II, dr. Psychol. Thoresen er ansatt ved NKVTS. Hun har ansvar for prosjektet *Selv mord og voldsom død blant FN/NATO-personell*.
- **Bjørn Koldsland**, overlege. Koldsland er ansatt ved Ringerike psykiatriske senter og har vært ansvarlig for forskningsprosjektet *Psykometriske egenskaper av Suicide Assessment Scale (SUAS-S)*.
- **Liv Mellesdal**, cand. san. Mellesdal er ansatt ved Sandviken sykehus og har ansvaret for prosjektet *SIPEA - Suicidale pasienter innlagt i PAM – Helse Bergen - en prospektiv oppfølgingsundersøkelse*.
- **Trond Jørgensen**, oversykepleier. Jørgensen er ansatt ved Enhet for konsultasjonspsykiatri, Klinikk for psykisk helse, Aker universitetssykehus og har ansvar for prosjektet *Selv mordsforsøkere vurdert ved CL-enheten Aker universitetssykehus 1997-2007*. Han har også bidratt til utviklingen av undervisningsopplegget *Tid for liv* utgitt i 2007 ved SSFF. Trond Jørgensen har hatt kontor plass ved senteret annenhver uke for å arbeide med prosjektet.

- **Kristin Holseth** tilbrakte sin overlegepermisjon (14.05 – 14.11) ved senteret og arbeidet med en artikkel om selvskading til Tidskrift for Den Norske Legeforening.

Senteret har i tillegg til egne ansatte hatt betydelig hjelp av en rekke personer som enten har gjort betalte oppdrag for oss, eller vært faglige og administrative samarbeidspartnere. **Ellen Jepson** har gjort et viktig arbeid for oss ved grafisk utforming av tidsskriftet *Suicidologi* og ved produksjonen av informasjonsmateriell.

Lokale samarbeidspartnere

Ledelsen ved Institutt for psykiatri ved instituttleder **Edvard Hauff** og kontorsjef **Randi Stene** og sekretariatet ved førstekonsulent **Inger Johanne Synstad**, rådgiver **Trude Abelsen**, rådgiver **Elisabeth Augdahl**, førstekonsulent **Line Tveit Hermansen** og førstekonsulent **Hilde Selle** har vært viktige samarbeidspartnere i økonomisaker, personalsaker og studieadministrasjon. Overingeniør **Haneef Awan** ved Universitetsadministrasjonen for Institutt for psykiatri har likeledes gitt meget verdifull IT-støtte. Klinikksjef **Ellen Hagemo**, kontorsjef **Trond Tangnes** og IT-tjenesten ved Aker universitetssykehus - Klinikk for psykiatri, har i 2008 vært viktige samarbeidspartnere for SSFF i forhold til faglige, praktiske og tekniske forhold.

3. SSFFs forskning på nasjonalt og internasjonalt nivå

Selvmondsatferd har komplekse årsaksforhold

Innen suicidologien eksisterer det en rekke tilnærminger til å forstå og forklare selvmord og selvmordsatferd. Genetiske faktorer som gir økt sårbarhet og andre biologiske faktorer, psykiske lidelser, manglende kognitive og atferdsmessige ferdigheter, samfunnsmessige og eksistensielle forhold – alt er forhold som er involvert i den suicidale prosessen og kunnskap om disse forholdene bidrar til å øke vår forståelse årsakene til selvmordsatferd. Suicidologien er en typisk tverrfaglig vitenskap og det er bred enighet blant suicidologer om at selvmord og selvmordsatferd ikke kan forklares utelukkende ut fra én synsvinkel, men vår forståelse må bygge på en syntese av kunnskap fra alle de nevnte synsvinklene.

Ved SSFF søker vi å forstå selvmord i et prosessperspektiv. De første trinn i denne prosessen er ofte biologiske og psykologiske risikofaktorer i form av medfødt eller tidlig etablert sårbarhet for selvmordsatferd i form av impulsivitet, aggressivitet og affektlabilitet. Også flere psykiske lidelser har delvis sitt opphav i medfødt sårbarhet. Andre skritt i prosessen er å bli utsatt for sosiale risikofaktorer som belastende livshendelser i form av psykiske traumer, omsorgsvikt, tapsopplevelser og manglende sosial støtte. Disse forholdene i samspill kan øke sannsynligheten for at mennesker kan utvikle en opplevelse av håpløshet og psykisk smerte eller mangle evne til å regulere følelser som angst, tristhet eller sinne eller mangle evne til å kontrollere følelsesmessige impulser og impulsiv atferd. Disse følelsene kan opptre alene, men er også ofte del av symptomene på psykiske lidelser, og kan utløse selvmordsatferd i form av selvmordstanker og impulser til å skade seg selv. Om selvmordsatferden resulterer i død eller ikke, vil ofte henge sammen med en rekke forhold knyttet til situasjonen. Forhold vi ser som sentrale, er om personen ser selvmord som en løsning på sitt problem ("smitte", læring), om personen har lett tilgang til midler til å gjennomføre et selvmord, og om personen har reduserte sperrer mot selvmordshandlingen (impulsivitet, rus). Når et selvmord har skjedd, kan det utløse risiko for nye selvmord, også blant etterlatte.

SSFFs forskning om selvmord og selvmordsatferd

I følge SSFFs strategi for forskningsvirksomheten er hovedmålet å fremskaffe ny kunnskap om suicidal atferd med og uten dødelig utgang, og om faktorer, forhold og/eller tilstander som kan føre til høy risiko for slik atferd.

Strategiens første delmål er

å fremskaffe ny kunnskap om forekomsten av, og årsaks- og risikofaktorer for suicidal atferd i ulike grupper av befolkningen, i ulike geografiske områder og utviklingen over tid.

En viktig del av SSFFs forskningsprosjekter retter seg mot slike forhold og søker å belyse ulike deler av selvmordsprosessen.

Det andre delmålet i vår forskningsstrategi er

å fremskaffe ny kunnskap om forekomsten av, og risikofaktorer for, suicidal atferd innen kliniske populasjoner, og om faktorer knyttet til den selvmordsnære og hjelperne som påvirker det kliniske forløpet etter suicidal atferd.

Senterets tredje delmål i forskningsstrategien er

å fremskaffe ny kunnskap om effekter av intervensjoner som er iverksatt i ulike deler av forebyggingsfeltet rettet mot suicidal atferd.

En samlet oversikt over alle SSFFs forskningsprosjekter i 2008 er gitt på side 23 - 37

4. Undervisning

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og –forebygging har som mål for sin undervisningsvirksomhet:

1. *Å bidra til at fagpersoner innen helsevesenet og andre relevante tjenester har tilstrekkelig kompetanse til å iverksette og drive selvmordsforebyggende tiltak.*
2. *Å bidra til at helsearbeidere som har jevnlig kontakt med pasienter med økt risiko for suicidal atferd, har tilstrekkelig kompetanse til å forebygge selvmord gjennom behandlingsmessige og miljørettede tiltak.*
3. *Å bidra til at alle som kommer i kontakt med personer i suicidal krise, har tilstrekkelig kompetanse til å intervensere slik at disse personene får nødvendig hjelp.*

VISA

Det viktigste tiltak i forhold til å nå mål nr. 1 har vært å drive Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid (VISA). I januar 2008 begynte 17 studenter på det 4. kullet av utdanningen. Det er gjennomført to tettpakkede undervisningsuker våren 2008 og to tilsvarende undervisningsuker høsten 2008. Studentene vil ta eksamen i november 2009. Dette er siste kull av VISA som nå vil utfases i forbindelse med etablering av det nye masterprogrammet i psykososialt arbeid – selvmord, rus, vold og traumer (se nedenfor). 2 studenter fra tidligere kull avla eksamen i mai 2008.

Psykososialt arbeid - selvmord, rus, vold og traumer (erfaringsbasert master)

Vi har gjennom flere år arbeidet for å etablere en mastergrad i selvmordsforebyggende arbeid. De siste årene har dette vært gjort i samarbeid med NKVTS og SERAF (Senter for rus- og avhengighetsforskning). Studieplanen for Mastergradsprogram i psykososialt arbeid – selvmord, rus, vold, og traumer (120 studiepoeng – deltid over 3 år) ble godkjent av Det medisinske fakultet, UiO, 26. februar 2008 og av Universitetsdirektøren, UiO, 4. juni 2008. Det er etablert en styringsgruppe, ledet av professor Helge Waal, en prosjektgruppe, tre faggrupper og en markedsføringsgruppe som arbeider med implementeringen av programmet. Studiekonsulent Anita Kjølrsrud koordinerer arbeidet i 60 % av sin stilling. Søknadsfrist for første kull er 15. april 2009. Vi forventer et opptak på mellom 50 og 60 studenter og har planlagt oppstart august 2009. Studentene vil måtte betale kr. 15.000 pr semester i studieavgift. Det er etablert en overgangsordning slik at studenter som har tatt VISA, kan ta masterprogrammet over to år.

Universitetsintern undervisning

Som omtalt i årsrapporten deltar personell ved senteret med undervisning på grunn-, etter- og videreutdanning for leger siden vi er en del av Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo. Hvert år får 210 legestudenter grundig innføring i kliniske suicidologiske emner ved forelesninger og praksis samt ved tilgang til et spesielt e-læringsprogram utviklet av senteret. Ansatte ved senteret underviser også i kliniske emner ved Psykologisk institutt.

Kursvirksomhet

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og –forebygging er gitt i oppdrag et særlig undervisningsansvar i forbindelse med implementeringen av de nasjonale retningslinjene for forebygging av selvmord i psykisk helsevern. I april arrangerte vi et dagsseminar om retningslinjene i samarbeid med RVTS-Øst .

Vi har utviklet et eget undervisningsmaterieell om retningslinjene for bruk i helseforetakenes internundervisning og et kurslederkurs for personale som skal drive denne internopplæringen. Høsten 2008 arrangerte vi ett én dags kurslederkurs i hver av landets regioner i samarbeid med respektive RVTS. Det ble holdt kurs i Arendal 21.8., Bergen 16.10., Tromsø 18.11., Trondheim 19.11. og Oslo 5.12 der psykolog Fredrik Walby og psykiater Ewa Ness fra SSFF stod for undervisningen mens RVTSene stod ansvarlig for praktisk tilrettelegging samt for rekruttering av deltagere som vil være kursledere i eget helseforetak. Disse vil utgjøre et nasjonalt nettverk av ressurspersoner i helseforetakene som alt i 2009 vil få tilbud om flere kurs.

Utdanning i Dialektisk atferdsterapi (DBT)

Det viktigste tiltaket i forhold til å nå mål nr. 2 har vært å etablere et utdanningstilbud i Dialektisk atferdsterapi. Dette arbeidet startet opp i 2007, og skjøt fart etter tilsetning av en egen koordinator for utdanningen (i 50 % stilling) (Anniken Dønvold) i februar 2008. Det er i 2008 etablert og gjennomført regelmessige samarbeidsmøter med RBUP Øst og Sør som er vår samarbeidspartner i utdanningsprosjektet. Det er etablert en tett dialog med Behavioral Tech LLC (BTECH), USA - som på vegne av terapiutvikleren Marsha M. Linehan ved University of Washington står for undervisning og faglig veiledning av team under utdanning.

Utdanningsprosjektet har videre definert målgruppen for DBT-utdanningen og deretter gjennomført ulike markedsføringstiltak og utarbeidet markedsmaterieell for å nå målgruppen, og ellers gjøre DBT kjent i Norge. Vi har gjennomført et par introduksjonsseminarer for utdanningen (i Oslo og Bergen), utarbeidet informasjonsbrosjyre og folder, postere, utformet DBT-logo, deltatt i relevante fora for informasjon om utdanningen, foretatt annonsering i ulike kanaler, og det er gjennomført tett oppfølging av interessenter/potensielle interessenter.

Rammene for utdanningen inkludert kriterier for søknad, opptak og gjennomføring er, gjennom løpende dialog med Behavioral Tech LLC, etablert og tilpasset norske forhold. Studieadministrative prosesser er etablert og informasjon etc. til utdanningskandidatene/teamene gis løpende.

Utdanningsprosjektet synes det er viktig å utdanne norske DBT-lærere. Det er derfor rekruttert fem trenerkandidater (alle tilsatt ved SSFF) som i september 2008 startet prosessen med å kvalifisere seg som DBT-lærer. Denne opplæringsprosessen gjøres i nært samarbeid med BTECH, og vil ta rundt to år.

Første kull i utdanningsprosjektet startet utdanningen 1. september 2008. Etter grundig jobbing med rekruttering ble kull 1 fulltallig med 9 team, samt ett suppleringssteam (skal supplere et allerede eksisterende team). Antall utdanningskandidater på kull 1 er totalt 36. Den første intensivuken til kull 1 ble evaluert, og det var meget gode tilbakemeldinger fra kandidatene. Neste intensivuke er i mars 2009. I perioden mellom intensivukene skal det enkelte DBT-team under utdanning innfri en rekke arbeidskrav, samt utforme og implementere DBT som terapiform på sin arbeidsplass. Teamene får regelmessig veiledning, og blir fulgt opp mht. progresjon.

Neste kull starter opp i september 2009. Nytt informasjons- og søknadsmateriell er utarbeidet, og dette ble distribuert til målgruppen i november/desember 2008.

Vi har fått tildelt midler til en 50 % stilling over 3 år til å koordinere denne utdanningen. Erfaringen fra første halvår 2008 er at dette blir for knapt. For å kunne bygge opp og drifte denne utdanningen, koordinere utdanningen av DBT lærere og å etablere et nasjonalt nettverk av DBT-terapeuter, trenger vi en 70 % stilling som utdanningskoordinator. Vi har derfor søkt Helsedirektoratet om en tilleggsbevilgning for å kunne øke stillingsprosenten med 20 % de neste årene.

5. Kunnskapsformidling

Målgruppen for vår kunnskapsformidling er nøkkelgrupper i det selvmordsforebyggende arbeidet: forskere som utvikler ny kunnskap, klinikere som møter de selvmordsnære, lærere ved universiteter og høyskoler som står sentralt i utdanningen av helsepersonell, lærere, prester og politifolk, samt øvrige ansatte i helsevesenet og sosialomsorgen og folk som gjør en innsats i frivillige organisasjoner. I tillegg kan nevnes journalister, som er aktuelle samarbeidspartnere når det gjelder å formidle kunnskaper om selvmord og selvmordsatferd. For å nå ut til en så vid målgruppe satser vi på to store formidlingsprosjekter som vi vet når ut til mange:

- Tidsskriftet *Suicidologi*
- Internett: www.selvmord.no

Tidsskriftet *Suicidologi*

Suicidologi har vært utgitt siden 1996 og utkom med tre nummer i 2008.

Tidsskriftet <i>Suicidologi</i>	Nummerets temaer	Tidspunkt for utgivelse
Nr. 1, 2008	Et internasjonalt perspektiv på selvmordsproblematikken	Mars
Nr. 2, 2008	Kliniske tilnærminger til selvmordsforebygging	Juni
Nr. 3, 2008	Psykologien ved suicidalitet	Desember

Tidsskriftet formidler forskningsbasert kunnskap som er relevant for praksisfeltet, oversiktsartikler og erfaringsbaserte fagartikler og informasjon om selvmordsforebyggende tiltak og prosjekter, samt annet aktuelt stoff på det suicidologiske området.

Redaktør er Lars Mehlum. Redaksjonskomitéen besto i 2008 av Kirsti Amundsen, Henning Herrestad, Ildri Kjølseth, Lars Mehlum, Dag Willy Tallaksen, Arne Thorvik og Mette Ystgaard.

Suicidologi har siden starten i 1996 utgitt i alt 36 numre. Senteret har stadig søkt å utvikle og forbedre tidsskriftets innhold og relevans. Fra og med nr. 3, 2008 ble *Suicidologi* et rent fagfelleurdert tidsskrift. Det innebærer at alle fagartikler blir systematisk kvalitetsvurdert

også av fagfeller utenfor redaksjonen. Dette krever mer ressurser av oss, men vil samtidig være et kvalitetsmessig løft.

Papirutgaven av tidsskriftet sendes ut til ca. 5000 abonnenter i Norge, Sverige og Danmark. Alle artikler publiseres i fulltekst på vårt nettsted www.selvford.no, og alle tidligere artikler er søkbare via et eget søkeprogram. Tidsskriftet deles ut på kurs og konferanser og er mye brukt i undervisning.

Nettportalen www.selvford.no

Vår nettportal selvford.no fungerer som en kunnskapsdatabase både om suicidologisk forskning og selvmordsforebygging. Basen vedlikeholdes og utvikles hele tiden. På åpningssiden presenteres ny norsk suicidologisk forskning, siste nr. av tidsskriftet Suicidologi, kommende konferanser, nye utdanningstiltak mv. Kunnskapsbasen inneholder for øvrig omtale av suicidologiske forsknings- og forebyggingsprosjekter, krisehjelp samt ressurs- og litteraturoversikter med pekere til en rekke artikler og publikasjoner i fulltekst.

Spesielle tiltak i 2008:

- **Nytt søkeprogram** til nettstedet ble lansert 7. april med tre alternative søkemuligheter: via enkelt eller avansert søk, eller via emneordsregister.
- **Spesielt fokus på Nasjonale retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern:** pekere til selve retningslinjene og grunnlagsdokumentene (kunnskapsoppsummeringene) og kurslederkurs for høsten 2008.
- **Krisehjelp:** SSFF er intet krisesenter. Men fordi vår nettportal kommer høyt opp på søkemotorer når man søker på ord som selvmord, er det svært viktig for oss å kunne gi forebyggende informasjon til personer med selvmordstanker og til pårørende og etterlatte som finner oss fordi de søker informasjon om selvmord på nettet. Vi har derfor forholdsvis rikholdige sider på vårt nettsted som formidler hjelp til selvhjelp i kriser. I 2008 har vi arbeidet mye med å få et mer brukervennlig design på disse nettsidene slik at personer i krise klarer å forholde seg til informasjonen som gis. Vi har lagd nye krisehjelpsider beregnet på ungdom. Disse sidene er også oversatt til engelsk. Nye krisehjelpsider for voksne har fått et mer voksent design, og teksten er kortet ned.
- **Nye utdanningstilbud:** Omfattende informasjon er lagt ut om nytt masterprogram med fordypning i bl.a. selvmordsforebyggende arbeid og DBT-utdanning: dialektisk atferdsterapi – begge med oppstart høsten 2009.

Omkring 20 000 besøkende var inne på nettstedet mer enn en halvtime i perioden fra september til desember 2008. Flest besøkende hadde åpningssiden og det nye masterprogrammet i psykososialt arbeid. Populære var også menysidene om tidsskriftet Suicidologi, selvmordsstatistikk og krisehjelpen. Blant populære artikler i Suicidologi var den om selvmordsstatistikk av Gjertsen og om ensomhet blant eldre av Thorsen begge fra 2005, og også Ystads artikkel om Ibsen fra 1999. De nyeste artiklene (fra nr. 2, 2008) rangerte også høyt.

Eget fagbibliotek

Senteret har et eget fagbibliotek. Her er det to pc'er med tilgang til litteraturl databaser og elektroniske tidsskrifter. Biblioteket er tilgjengelig for fagfolk og studenter fra hele landet.

Bokstammen teller rundt 1500 titler, dvs. bøker, avhandlinger, hovedoppgaver, offentlige publikasjoner, undervisningssett og filmer. De fleste publikasjonene er søkbare i det nasjonale biblioteksystemet Bibsys. Vi kjøper inn all ny suicidologisk litteratur som er relevant for oss, både forskningsbasert og /eller klinisk orientert litteratur samt skjønnlitteratur. Selv om bokstammen er liten sammenlignet med andre bibliotek, er vi fortsatt alene i Norge om å eie mange av de suicidologiske bøkene.

Informasjon om formidlingskanaler

Å informere om tidsskriftet Suicidologi, nettstedet www.selmord.no, aktuelle bøker, undervisningssett om selvmordsproblematikk osv. er en viktig oppgave. Derfor deltok vi med egen stand på tre fagkonferanser i Oslo i 2008: om de nye nasjonale retningslinjene i april, om vurdering og forebygging av selvmordsatferd i psykisk helsevern i juni og på den nasjonale fagkonferansen som Leve arrangerte på verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september.

Samarbeid

SSFF innbyr regelmessig alle ressursentrene og alle de nasjonale forskningsmiljøene til å delta på felles forskningsmøter og felles heldags forskningsworkshops. Forskningsmøtene foregår regelmessig annenhver uke. Våren 2008 inviterte vi i tillegg til følgende dagsseminarer og forskningsworkshops:

24. april (i samarbeid med RVTS-Øst): Dagsseminar på GSK konferansesenter om nye nasjonale retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern. Bidragsyttere: Ewa Ness, Fredrik A. Walby og Lars Mehlum.

19. mai: Seminar i Store auditorium på Gaustad med professor Barbara Stanley. Hun er klinisk psykolog, professor ved Columbia University i New York og leder for "Center on Intervention for Prevention of Suicide" samme sted.. Stanley er fra 2008 også visiting professor ved SSFF. Stanley er en av verdens ledende selvmordsforskere og redaktør av tidsskriftet "Archives of Suicide Research". Hun forsker spesielt på området selvmordsatferd og borderline personlighetsforstyrrelse og utvikler og effektevaluerer nye intervensjoner i behandling av selvmordsnære personer. Hun holdt to forelesningene:

- Developing and implementing safety planning in clinical settings
- Recent biobehavioral and clinical findings in Borderline Personality Disorder

21. mai: Dagsseminar med professor Barabara Stanley ved senteret om:

- Treatment of Adolescent Suicide Attempters (TASA): Erfaringer fra en nyutviklet behandling for suicidal ungdom

4. juni (i samarbeid med Psykiatrisk legevakt, Ullevål universitetssykehus): Dagsseminar på Radisson SAS Scandinavia Hotel om Vurdering og forebygging av selvmordsatferd i psykisk helsevern. Program:

- Hva vet vi om sammenhengen mellom psykisk lidelse og selvmord i Norge.
Sjefpsykolog/forsker Fredrik A. Walby

- Selvmordsforebygging i psykisk helsevern. Kunnskapsstatus på feltet. Nye nasjonale retningslinjer for selvmordsforebygging i psykisk helsevern.
Professor Lars Mehlum
- Collaborative Assessment and Management of Suicidality – an outpatient approach for identifying, assessing, treating and tracking suicidal risk to clinical outcomes. Professor David Jobes
- Pasienter med intox i medisinsk mottakelse – hvordan går det med dem?
Stipendiat Mari Asphjell Bjørnaas

David A. Jobes er klinisk psykolog og professor i psykologi ved The Catholic University of America i Washington DC. Han er en av verdens fremste forskere på klinisk suicidologi: vurdering, behandling og klinisk håndtering av suicidale pasienter.

5. juni: Dagsseminar om forskning om selvmord. Program:

- David A. Jobes: The language of suicide
- David A. Jobes: Methodological issues in suicide risk assessment. A research perspective
- David A. Jobes: Suicidal rock music lyrics in lab based experiments
- Maria Ramberg: Routine identification of adolescents with NSSI - does it work?
- Elin Anita Fadum: Chain of care - Impact of collaborative care in management of adolescent and adult deliberate self harm patients.

16. oktober (i samarbeid med Norges jeger- og fiskerforbund (NJF)): Presseseminar på Håndverkeren kurs og konferansesenter om den nye våpenforskriftens skjerpede regler om sikker våpenoppbevaring. Program:

- Lars Mehlum: Hva vet vi om sammenhengen mellom våpenerverv og selvmord?
- Espen Farstad, NJF: Jegere som våpeneiere
- Bjørn A Helland, Politidir.: Den nye våpenforskriften og oppbevaring av skytevåpen
- Ingebjørg Hestetun: Kan lovgiving og informasjonsvirksomhet forebygge selvmord?

Nasjonalt senter har også bidratt med opplæringstiltak rettet mot fylkesinstruktører i den frivillige organisasjonen Norges Jeger og Fiskerforbund.

6. Samarbeid med NKVTS, NAKMI og RVTSene

Vi har nå en struktur med to årlige ledermøter mellom SSFF, NKVTS, NAKMI (som nasjonale sentre) og lederne for RVTSene (som regionale sentre). Det første møtet ble holdt i Tromsø 24. april. Det andre møtet ble holdt 18. november hos RVTS-Øst.

I tillegg inviterer RVTSene på omgang til ett årlig samarbeidsmøte om temaområdet selvmordsforebygging. Dette møtet ble holdt ved RVTS-Øst 12.-13. februar 2008. Vi, som nasjonalt senter, inviterer RVTSene til et ekstra samarbeidsmøte 6 mnd senere, for å få en tettere oppfølging av samarbeidet med de selvmordsforebyggende teamene ved RVTSene. Dette møtet ble holdt 8. september.

En viktig funksjon er gjensidig orientering om teamenes arbeid. Viktige samarbeidsprosjekter for 2008 var:

- Implementering av retningslinjene for forebygging av selvmord i psykisk helsevern
- Utdanningsprogrammene VIVAT, VISA, Masterprogram, DBT-utdanning
- Brosjyre for etterlatte etter selvmord (i samarbeid med LEVE)
- Regional statistikk om selvmord (og selvmordsforsøk)

Samarbeidsprosjektet ”Et helhetlig utdanningstilbud”

Nasjonalt senter for selvmordsforskning- og forebygging har i oppdrag å i samarbeid med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) bistå RVTSene med kunnskapsoppbygging og utvikling av sentrenes funksjon slik at ressursentrene fremstår som en helhetlig kompetansebase for alle berørte instanser i den enkelte region. I 2007 ble det derfor etablert en arbeidsgruppe for utdanningsspørsmål ledet av representantene for NKVTS og SSFF i felleskap, og med deltagere fra hver av RVTSene.

I og med at vi i 2007 fikk midler fra Sosial- og helsedirektoratet til å ansette en prosjektkoordinator i 50 % stilling over tre år, ble gruppens arbeid omorganisert som et utredningsprosjekt. Prosjektbeskrivelsen og gruppens mandat var godkjent av alle parter og prosjektet ble initiert i januar 2008. De halvårlige ledermøtene fungerer som styringsgruppe for prosjektet. Gunn Kristin Tjoflot ble tilsatt som prosjektkoordinator, og tiltrådte sin stilling 3. september 2008. I 2008 har det vært arbeidet med tre delprosjekter under dette prosjektet:

1. Anbefaling om prioriterte undervisningstiltak
2. Felles presentasjon av undervisningstilbud på nett
3. Systematiske måter å kartlegge kompetansebehov på

Prosjektgruppen har hatt møte 28. januar hos RVTS-Øst, 3. juni hos RVTS-Sør, og 6. oktober hos SSFF. Resultater av delprosjektene ble forelagt styringsgruppen 18. nov. Styringsgruppen vedtok å utarbeide en samlet strategi for sentrenes samarbeid om kompetanseutvikling før arbeidet med delprosjektene fortsetter i 2009.

Internasjonalt samarbeid

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og –forebygging etablerte sammen med tilsvarende sentra i de nordiske land i juni 2008 et nordisk konsortium for forskning om selvmordsforebyggende tiltak med særlig fokus på de nasjonale strategiene for

selvmordsforebygging som har vært iverksatt i alle de nordiske landene fra slutten av 1990-tallet. Samarbeidet er avtalt mellom professor Danuta Wassermans gruppe ved Nationellt Centrum för Prevention av Suicid och Psykisk Ohälsa ved Karolinska Institutet i Stockholm, professor Jouko Lönnqvists gruppe ved det finske folkehelseinstituttet, professor Merete Nordentofts gruppe ved Københavns universitet samt Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging i Oslo. Under det etablerende møtet i Stockholm i juni i år ble det avtalt flere samarbeidsprosjekter, og i første omgang har man valgt å prioritere forskning knyttet til selvmordsforebygging blant unge i Norden. Konsortiets andre møte ble avholdt ved SSFF i Oslo i desember 2008.

Nasjonalt senter deltar i flere andre etablerte samarbeidsrelasjoner. Senterets leder er medlem av styringsgruppen for WHO og IASPs samarbeidsprosjekt om forebygging av selvmord ved begrensninger av tilgang til pesticider. Prosjektet har virksomhet i Kina, Sri Lanka og India der en rekke modeller for denne type forebygging er under utprøving og evaluering. Forebygging av selvmord som foretas ved bruk av pesticider har et svært stort forebyggingspotensial idet flere hundre tusen personer i lavinntektsland hvert år dør ved slike selvmord.

Nasjonalt senter har et utstrakt samarbeid med forskningsgrupper ved Columbia University, New York. Det gjelder samarbeid med professor Barbara Stanleys gruppe som fokuserer på utvikling og forskningsmessig evaluering av ulike typer av kliniske intervensjoner for risikoutsatte personer med psykiske lidelser. Det gjelder samarbeid med professor Maria Oquendos gruppe i forhold til studien om hormonforandringer under menstruasjonssyklus og risiko for suicidal atferd. Det gjelder også samarbeid med professor Jill Harkavy-Friedman i forhold til prosjektet ”Mechanisms and characteristics of suicidal behaviour in schizophrenia and bipolar disorders”. De tre nevnte forskerne har alle funksjon som biveiledere for forskningsprosjekter ved SSFF og har besøkt senteret ved en eller flere anledninger. Stipendiater og forskere ved senteret har også hatt kortere studieopphold ved Columbia University i forbindelse med planlegging av prosjekter eller analyser og skrivning. I tillegg til de nevnte forskerne har senteret hatt besøk av og/eller konkret samarbeid også med følgende forskere ved Columbia; Professor JJ Mann, Professor Madelyn Gould, Assoc. Professor Leo Sher samt forsker Ainsley Burke.

SSFF har over flere år hatt et prosjektsamarbeid med flere forskningssentra i Europa om den såkalte Child and Adolescent Self-harm in Europe (se omtale nedenfor).

SSFF etablerte i 2008 et samarbeid med professor Jan Beskow i Gøteborg i forbindelse med undervisning og fagutvikling knyttet til kognitiv psykoterapi rettet mot suicidale pasientgrupper. Beskow driver et eget psykoterapiutdanningscenter for formålet og er også leder for det Vest-svenske nettverket for selvmordsforebygging og Senteret for selvmordsforebygging i Gøteborg.

SSFF har et utstrakt samarbeid med Behavioral TECH LLH i Seattle, Washington. Stiftelsens president Shari Manning PhD og vise-president Helen Best har begge besøkt senteret ved flere anledninger i forbindelse med planlegging og evaluering av senterets utdanning i Dialektisk atferdsterapi der lærekreftene og materiellet kommer fra BTECH.

SSFF etablerte i 2008 etter invitasjon et samarbeid med Hilmar Backers gruppe (Backer H, Emmelkamp P, Vermeiren R, Van den Bosch LMC, Lodewijks H) i Nederland om studien "A randomised study on the effect of DBT in adolescents with serious behavioral problems

and/or criminal behavior, that are placed in a closed juvenile facility, on aggressive, (para)suicidal and/or impulsive behavior." Studien skal utføres i Nederland, men med faglig bistand fra SSFF blant annet til utvikling av forskningsprotokollen.

SSFF deltar i flere fora i internasjonale organisasjoner, blant annet i flere såkalte "Task forces" i den internasjonale foreningen for selvmordsforebygging (IASP), i The Academy of Suicide Research og de amerikanske sammenslutningene AAS og AFSP, hvor senterets leder sitter i Research Advisory Board.

7. Veiledning og rådgivning

SSFF gir i løpet av året bistand til en rekke ulike fagmiljø, institusjoner, fagfolk, pasienter og pårørende i forhold til ulike problemstillinger innenfor det suicidologiske fagfeltet. Det gjelder ofte råd og bistand til gjennomføring av utdanning, utvikling av kliniske tiltak eller rutiner, forebyggingsprosjekter, bok- eller videoprojekter eller hjelp til å finne fram til rett behandling eller hjelpetiltak.

Kvalitetsarbeid og sakkyndige vurderinger

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og –forebygging har fortsatt sitt arbeid med å gi faglig bistand til helseforetak i spørsmål om kvalitetsstandarder for selvmordsforebygging i psykisk helsevern. Det er stor interesse for å utvikle prosedyrer og rutiner ved avdelingene, og faglige råd, undervisning og veiledning er sterkt etterspurt. Personell ved SSFF vært involvert i sakkyndige vurderinger av tilfeller av selvmord og selvmordsforsøk hos pasienter under behandling i spesialisthelsetjenesten. Slikt arbeid er tidkrevende, men må ivaretas for å sikre en tilstrekkelig god faglig standard i saker av stor prinsipiell betydning – både for brukerne og deres pårørende og for helseforetakene.

VIVAT

VIVAT er et nasjonalt undervisningsprogram som sprer kunnskap om førstehjelp ved selvmordskriser til vide grupper av fagfolk og frivillige gjennom bruk av standardiserte kurs og pedagogiske hjelpemidler. SSFF ser VIVAT som et viktig tiltak for å nå ut med suicidologisk basiskunnskap både innenfor helsevesenet og videre ut til andre grupper som kommer i kontakt med mennesker som kan være i fare for å ta sitt eget liv.

Forsvaret

Forsvarets selvmordsforebyggende arbeid koordineres av Rådet for selvmordsforebyggende arbeid i Forsvaret (RSAF) som sorterer under Forsvarsstaben. I sin tur er dette rådet underlagt Forsvarets hovedarbeidsmiljøutvalg (FHAMU). Ansvar for selvmordsforebygging i Forsvaret er lagt i ledelseslinjen og koordineres gjennom FHAMU og de lokale arbeidsmiljøutvalg. SSFF har gjennom årene bidratt på forskjellige måter i mange av de selvmordsforebyggende tiltakene. I de senere år har senterets engasjement i dette arbeidet handlet om å gi råd og faglig bistand til ansvarlige ledd i Forsvarsstaben. Dette arbeidet konsentrerer seg om omstillingsproblematikk, utdanning av personell i selvmordsforebyggende emner, krisetelefon drift og bruk av VIVAT-programmet i Forsvaret.

Omtale av selvmordsproblematikk i massemedia

Vi har bidratt til revisjonen av Verdens helseorganisasjons retningslinjer for medieprofesjonen når det gjelder medias dekning av selvmord. Disse retningslinjene er blitt til

gjennom et samarbeid med IASP, og ble første gang publisert i 2000. De reviderte retningslinjene ble publisert i august 2008. Vi har fått dem oversatt til norsk, og har oversendt oversettelsen til IASP som har fremmet forslag for WHO om at de publiseres som en WHO-godkjent norsk versjon.

Sikre god oppfølging av etterlatte etter selvmord

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og –forebygging har fortsatt sitt samarbeid med LEVE - Landsforeningen for etterlatte ved selvmord. Vi deltar i LEVEs nasjonale nettverk for arbeid med etterlatte etter selvmord. Lars Mehlum har bidratt som foreleser ved LEVEs nasjonale konferanse for etterlatte etter selvmord i Stavanger 29.-30. mai og ved det nasjonale programmet i Gamle Logen i Oslo på Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september. Vi har også bistått med foredrag for LEVEs lokallag i Oslo, og vi har hjulpet LEVE med å oversette IASPs brosjyre om selvmordsforebygging som utgis i anledning Verdensdagen. Senteret har videre bidratt med råd, med faglige bidrag, støtte til medieprofilering, litteraturstands og med tilrettelegging av informasjonsmateriell. Vi har halvårslige samarbeidsmøter med LEVEs landssekretariat.

Vi bidrar også med faglige råd og kvalitetssikring i forhold til Folkehelseinstituttets veileder for oppfølging av etterlatte etter selvmord.

Klinisk og brukerrettet virksomhet

Mange kontakter oss for å søke hjelp og råd vedrørende selvmordsproblematikk hos nærstående. Senteret har ikke som mål eller ressursgrunnlag til å drive vidtgående klinisk virksomhet, men har drevet videreformidling av henvendelser angående akuttintervensjon ved selvmordskriser. Senteret oppdaterer også informasjonsstoff på sine nettsider rettet mot publikum; personer i krise, bekymrede pårørende eller andre som ønsker å skaffe seg mer kunnskap om selvmordsrisiko og intervensjon ved selvmordsfare.

Verdensdagen for selvmordsforebygging

Høsten 2004 inngikk IASP (International Association for Suicide Prevention) en avtale med LEVE (Landsforeningen for etterlatte ved selvmord) om at de skal ha det koordinerende ansvaret for verdensdagen i Norge. Gry Lunde er ansatt som prosjektleder for dagen. Den nasjonale markeringen i 2008 var en fagkonferanse i Gamle Logen 10. september der SSFF bidro med Lars Mehlum og Ingeborg Rossow som foredragsholdere, samt at informasjonskonsulent Kirsti Amundsen hadde en utstilling med plakater og litteratur.

Begrensning i tilgang til selvmordsmidler

Tilgangen til selvmordsmidler spiller en viktig rolle i selvmordsprosessen. Lett tilgang til selvmordsmidler generelt, men særlig til midler med rask og ugjenkallelig virkning, øker risikoen for selvmord. Eksempler på slike midler kan være visse giftstoffer og skytevåpen. Norge er et av de land i verden som har flest skytevåpen i privat eie i forhold til innbyggertallet, og relativt mange selvmord i Norge skjer ved skyting. Bedre sikring av våpen er derfor et viktig selvmordsforebyggende tiltak. Senteret gjennomførte derfor i samarbeid med Norges jeger- og fiskerforbund et presseseminar om den nye våpenforskriftens skjerpede regler om sikker våpenoppbevaring i 2008. I tillegg bidro vi med opplæringstiltak rettet mot fylkesinstruktører i Norges jeger- og fiskerforbund

8. Nye oppgaver

Redusere forekomsten av selvmord og selvmordsforsøk

Vårt arbeid med å begrense tilgangen til letale selvmordsmidler var i 2008 fokusert på samarbeidet om sikker våpenoppbevaring omtalt under Nasjonalt samarbeid over.

Som omtalt i avsnittet om nettportalen www.selvmord.no har vi i år utarbeidet nytt design for våre sider med krisehjelp på Internett der vi presenterer hjelperessurser og førstehjelpstiltak til både ungdom og voksne som kan være i selvmordskrise.

Stipendiat Anita Johanna Tørmoen har arbeidet med data fra Ung i Oslo undersøkelsen, og har under arbeid to artikler omkring utbredelsen av villet egenskade hos ungdom, samt om risikofaktorer og ulike grupper av selvskadere. Adopsjonsstatus og etnisk tilhørighet er et sentralt tema i analyseringen av dataene. Arbeidet med å forberede en kunnskapsoppsummering av nordisk forskning på selvmord og villet egenskade blant etniske minoriteter er påbegynt, og omfattende litteratursøk er gjennomført. Arbeidet vil fortsette i 2009.

Likeledes viderefører man studien av effekten av Dialektisk atferdsterapi der det overordnede målet med prosjektet er å finne effektiv behandling for ungdom som skader seg selv med vilje. Som tidligere beskrevet i denne rapporten gjennomfører prosjektet en rekke tiltak for å rekruttere pasienter til prosjektet. Disse tiltakene vil samtidig bidra til at flere ungdommer får behandling i spesialisthelsetjenesten, og at de får behandlingen tidligere enn de ellers ville ha fått. I fagseminarer for henvisere (skolehelsetjeneste, barnevern, PPT/skoler) styrkes disse faggruppens henviserkompetanse.

Det blir framholdt at behandling av villet egenskade er en spesialistoppgave og at man bør jobbe aktivt med å henvise ungdom som skader seg. Henvisere får opplæring i hvordan man kan spørre ungdom om villet egenskade, samt hvordan villet egenskade mer nøyaktig kan beskrives i henvisningsskriv til spesialisthelsetjenesten slik at adekvat behandling kan gis på et tidligere tidspunkt. Tilsvarende vil screeningprosedyren som er innført i 5 poliklinikker i Oslo, dvs. at alle nye pasienter i aldersgruppen 12-18 år screenes for villet egenskade, føre til at flere pasienter fanges opp på et tidlig tidspunkt slik at de kan få behandling for villet egenskade. Det avholdes også fagseminarer for spesialisthelsetjenesten i Oslo og Akershus med sikte på å styrke kompetansen vedrørende kartlegging og vurdering av villet egenskade og suicidalatferd.

Doktorgradsprosjektet "Behandlingskjede i norske sykehus og kommuner – betydning av etablerte samhandlingstiltak mellom spesialist- og kommunehelsetjeneste i behandling og oppfølging av villet egenskadepasienter" er iverksatt og vil pågå ut 2012. Prosjektet vil studere a) sammenhengen mellom re-innleggelser for selvpåført forgiftning i et kalenderår og etablerte behandlingstiltak i sykehus og kommuner og b) om hjelpsøkingmønsteret hos ungdom som har gjort villet egenskade, varierer med etablerte behandlingstiltak på ungdommenes hjemsted. Prosjektet "Selvmordsforsøkere vurdert ved CL-enheten Aker universitetssykehus 1997-2003" utføres i samarbeid med Trond Jørgensen, AUS. Prosjektet evaluerer behandlingstiltak for villet egenskadepasienter ved AUS ved å studere re-innleggelser hos nevnte pasientgruppe.

Som nevnt under "Samarbeid med NKVTS, NAKMI og RVTSe" er implementering av retningslinjene for forebygging av selvmord i psykisk helsevern et av de prioriterte områdene i samarbeidet med de nevnte instansene.

Forbedre nasjonal statistikk over antall selvmord og selvmordsforsøk

Et arbeid som sammenfattede eksisterende registreringspraksis og kom med forslag til forbedringer ble publisert i 2008: Rønneberg U, Walby FA. Selvmord hos pasienter behandlet i psykisk helsevern. Tidsskr Nor Legeforen 2008; 128: 180-3. Et forslag om videre oppfølging i form av et pilotprosjekt om systematisk gransking av selvmord i psykisk helsevern ble sendt Helsedirektoratet 1.12.08 og framlagt i møte 12.12.08.

Styrke opplæringen i selvmordsforebygging for viktige yrkesgrupper

Vi viser til aktivitetene omtalt under kapittelet om undervisning.

Senteret formidler nå undervisningsmaterialet "Tid for liv", som brukes i undervisning i vurdering av selvmordsrisiko hos pasienter. Vi har offentlig og gratis tilgjengelig e-læringsprogrammet:

<http://www.med.uio.no/studier/elaring/fagomraader/psykiatri/suicidrisikovurdering/>

Vi har gjennom hele 2008 arbeidet med utviklingen av versjon II av e-læringsprogrammet som byr på mer interaktiv læring og er spesielt rettet mot allmennlegene. Programmet er ferdig utviklet, men vi vil i 2009 drive utprøving og evaluering overfor grupper av allmennleger. Vi er i forhandling med Den norske legeforening om distribusjon av programmet til allmennleger og utvikling av nettbaserte prøver som kan gi mulighet for at programmet godkjennes som poenggivende kurs i legers etter- og videreutdanning.

Stimulere til økt forskning, kunnskapsutvikling og formidling

SIPEA-prosjektet er en prospektiv oppfølgingsstudie omkring selvmordsproblematikk blant pasienter som legges inn i Psykiatrisk akuttmottak (PAM) i Helse Bergen. Studien er en kohort-studie som tar sikte på å gi en grundig og bred beskrivelse av hele pasientgruppen som innlegges ved PAM. Gjennom pasientintervjuer vil studien gi kunnskap om hvilken nytte pasientene har hatt av den behandlingen og oppfølgingen som er gitt. Dialektisk atferdsterapi for ungdom med gjentatt villet egenskade - en randomisert kontrollert studie:

Hovedmålsetting med forskningsprosjektet er å gjennomføre en effektstudie av DBT for ungdom sett i forhold til vanlig behandling. STAMI-prosjektet tar for seg registerdata fra alle nordmenn født mellom 1967 og 1976 med oppfølging gjennom registre gjennom 20 år.

Senteret har hatt et tett samarbeid med RVTSene om rekruttering av kursledere i helseforetakene og arrangement av kurslederkurs om de nasjonale retningslinjene om forebygging av selvmord i psykisk helsevern. Som nevnt over er ett kurs avholdt, og nye kurs vil bli avholdt i løpet av høsten ved hver av RVTSene. Det er utarbeidet kursmateriell som kurslederne kan bruke i egen undervisning. Strategien for det videre arbeidet med implementering i helseforetakene og evaluering av arbeidet ble i 2008 angitt i følgende punkter:

1. RVTSene bygger og vedlikeholder ett regionalt nettverk av kursledere i helseforetakene. Disse rekrutteres gjennom brev og direkte kontakt med ledelse og aktuelle kandidater i helseforetakene.
2. RVTSene står for lokalt arrangement av kurslederkurs Om retningslinjene og bakgrunnen for dem i 2008. Nasjonalt senter utarbeider materiell til kurslederne og bidrar med undervisning. I 2009 vil det bli holdt felles kurs på et sentralt sted, og Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging vil tilby kurslederkurs: Vurdering og dokumentasjon av selvmordsrisiko; Utarbeidelse i sikkerhetsplan for enkeltpasienter.

3. RVTsene undersøker om kurslederne holder kurs i sine foretak og om de har behov for andre kurslederkurs.
4. Helsedirektoratet må ta stilling til om det skal utarbeides anbefalinger om hva slags undervisning, praksisveiledning og kompetanseevaluering helseforetakene må iverksette for å kunne sertifisere ulike yrkesgrupper til å gjøre kartlegging og vurdering av selvmordsrisiko hos pasienter. Slike anbefalinger bør gis av Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.
5. Evaluering av retningslinjene tenkes gjort i form av nasjonal fagrevisjon av helseforetakene innen utgangen av 2011.

9. Aktiviteter og produksjon i 2008

Forskningsprosjekter

1. **CASE (Child and Adolescent Self-harm in Europe): Villet egenskade hos barn og unge – en europeisk multisenterstudie.**

Prosjektleder: Mette Ystgaard

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum

Prosjektmedarbeidere ved SSFF: Ingeborg Rossow og Nils Petter Reinholdt

Bakgrunn

Omfattende sykehusbaserte registreringer viser at villet egenskade er vanlig blant ungdom i de fleste land i Europa. Oppfølgingsstudier gir dessuten entydig dokumentasjon på at slik selvskadende atferd er et økende problem blant unge. For å få sikrere kunnskap om forekomst av villet egenskade blant ungdom og hva som kjennetegner denne ungdomsgruppen, utviklet samarbeidsgruppen en ny metode for registrering og klassifisering av villet egenskade. I denne metoden anvender forskerne strenge predefinerte kriterier for inklusjon og kategorisering av ungdommenes beskrivelser av sin selvskadende atferd.

Prosjektstatus 2008

Senteret har tidligere publisert et større arbeid fra materialet, der det er utført en sammenlikning mellom syv deltakende land om sammenhengen mellom alkoholbruk og villet egenskade blant tenåringer. For tiden utføres det en tilsvarende analyse når det gjelder bruk av cannabis.

Finansiering

Den norske delen av CASE-studien er finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering.

Samarbeidspartnere: Ella Arensman, National Suicide Research Foundation, Cork, Irland
Keith Hawton, Centre for Suicide Research, University Oxford, UK, Nicola Madge, National Children's Bureau, London, UK, Kees van Heeringen, Unit of Suicide Research, Ghent University, Belgia, Erik Jan deWilde, Municipal Health Service Rotterdam area, Nederland, Diego de Leo, Australian Institute for Suicide Research and Prevention, Griffith University, Australia, Sandor Fekete, Department of Psychiatry, University of Pecs, Ungarn.

Publikasjoner

Ystgaard, M., Arensman, E., Hawton, K., Madge, N., vanHeeringen, K., Hewitt, A., deWilde, E.J., DeLeo, D. & Fekete, S. (in press). *Deliberate self-harm in adolescents: Comparison between those who receive help following self-harm and those who do not*. Journal of Adolescence.

Madge, N., Hewitt, A., Hawton, K., deWilde, E.J., Corcoran, P., Fekete, S., vanHeeringen, K., deLeo, D. & Ystgaard, M. (2008). *Deliberate self-harm within an international community sample of young people: comparative findings from the Child & Adolescent Self-harm in Europe (CASE) Study*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 49 (6), s.667-677.

Scoliers, G., vanHeeringen, K., Protzky, G., Madge, N., Hewitt, A., Hawton, K., deWilde, E., Ystgaard, M., Arensman, E., deLeo, D. & Fekete, S. (In press). *Reasons for Adolescent Deliberate Self-Harm: a Cry of Pain and/or a Cry for Help? Findings from the Child &*

Adolescent Self-harm in Europe (CASE) Study. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology.

Rossow I, Ystgaard M, Hawton K, Madge N, van Heeringen K, de Wilde EJ, DeLeo D, Fekete S, Sullivan C. *Cross-national comparisons of the association between alcohol consumption and deliberate self-harm in adolescents*. Suicide & Life-Threatening Behavior 2007 Dec;37(6):605-15.

Ystgaard M, Reinholdt NP, Husby J, Mehlum L. *Villet egenskade blant ungdom*. Tidsskr Nor Lægeforen. 2003 Aug 28;123(16):2241-5.

Ystgaard M. *Villet egenskade blant ungdom: nye forskningsresultater og konsekvenser for forebyggende arbeid*. Suicidologi 2003;8(2):7-10.

Ystgaard M. *Nytt multisenterprosjekt om villet egenskade blant barn og unge i Europa*. Suicidologi 2001;6(1):14-14.

Ystgaard M, Reinholdt NP, Mehlum L: *Mestring, hjelp og støtte: resultater fra videregående skole i Oppland: delrapport fra forskningsprosjektet Child and adolescent self-harm in Europe (CASE)*. Oslo: Universitetet i Oslo, Seksjon for selvmordsforskning og –forebygging, 2001.

Ystgaard M, Husby J, Mehlum L: *Mestring, hjelp og støtte: resultater fra videregående skole i Hedmark: delrapport fra forskningsprosjektet Child and adolescent self-harm in Europe (CASE)*. Oslo: Universitetet i Oslo, Seksjon for selvmordsforskning og –forebygging, 2002.

2. Selvmord og voldsom død blant FN/NATO-personell.

Prosjektansvarlig v/ SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartner: Siri Thoresen

Bakgrunn

Norge har bidratt til FN/NATO-operasjoner i mer enn 50 år. De fleste FN/NATO-soldater har et positivt utbytte av tjenesten, men tidligere forskning viser at belastninger og stress i løpet av tjenesten kan medføre økt risiko for psykiske helseproblemer i tiden etterpå. Målet med denne studien var å kartlegge forekomsten av, og risikofaktorer for, selvmord blant norske FN/NATO-veteraner.

Prosjektstatus 2008

Artikkelen ”Traumatic stress and suicidal ideation in male peacekeepers” (Thoresen & Mehlum) ble publisert i tidsskriftet Journal of Nervous and Mental Disease i oktober 2008. Etter denne femte og siste artikkelen fra prosjektet anses prosjektet for avsluttet selv om en del sekundærpublisering fortsatt pågår. Blant annet ble et bokkapittel om selvmord og forebygging av suicidal atferd blant personell i fredsbevarende oppdrag utarbeidet høsten 2008 i samarbeid med en internasjonal forskergruppe (Michel PO, Thoresen S, Sareen J, Belik SL, Mehlum L: Suicidal behavior among current and former peacekeepers. In: Sher L. War and Suicide. Nova Science Publishers, New York).

Finansiering

Undersøkelsen er finansiert av Forsvarsdepartementet.

Publikasjoner

Thoresen S, Mehlum L. *Traumatic stress and suicidal ideation in Norwegian male peacekeepers*. Journal of Nervous and Mental Disease 2008;196(11):814-21.

Thoresen S, Mehlum L, Moller B. *Suicide in peacekeepers--a cohort study of mortality from suicide in 22,275 Norwegian veterans from international peacekeeping operations*. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol. 2003 Nov;38(11):605-10.

Thoresen S, Mehlum L. *Risk factors for fatal accidents and suicides in peacekeepers: is there an overlap?* Mil Med. 2004 Dec;169(12):988-93.

Thoresen S, Mehlum L. *Suicide in peacekeepers: risk factors for suicide versus accidental death*. Suicide Life Threat Behav. 2006 Aug;36(4):432-42.

Thoresen S, Mehlum L, Roysamb E, Tonnessen A. *Risk factors for completed suicide in veterans of peacekeeping: repatriation, negative life events, and marital status*. Arch Suicide Res. 2006;10(4):353-63.

Kliniske prosjekter

SSFF driver følgende *kliniske* prosjekter:

3. **Akerprosjektet. Oppfølging av selvmordsforsøkere i Oslo kommune - Aker sektor. En prospektiv oppfølgingsundersøkelse.**

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartnere: Ingebjørg Hestetun, Mitchell E. Loeb (SINTEF Helse), Mette Ystgaard

Bakgrunn

Dette er en klinisk forløpsundersøkelse av selvmordsforsøkere utført i samarbeid med de kliniske avdelinger ved Aker sykehus i Oslo og de syv bydeler som sykehuset betjener. Prosjektet tar utgangspunkt i et nytt oppfølgingsstiltak for selvmordsforsøkere i Aker sektor, der seksjonens medarbeidere sto sentralt i organisering og drift de første to år. Akerprosjektet har fått sitt navn etter den geografiske og organisatoriske forankringen for prosjektet - nemlig i Aker sektor av Oslos helsevesen. Prosjektet omhandler i første rekke oppfølging av selvmordsforsøkere etter medisinsk behandling på Aker sykehus, og er iverksatt som et samarbeid mellom Senter for selvmordsforskning og -forebygging, Aker sykehus og bydeler i Aker sektor. Forskningsprosjektet har blant annet fokusert på risikofaktorer for repetisjon av selvmordsforsøk og på årsaksfaktorer og sykdomsmekanismer ved utvikling av selvmordskriser.

Prosjektstatus 2008

Det har i løpet av 2008 blitt arbeidet med flere artikkelmanuskripter.

Publikasjoner

Ystgaard M, Hestetun I, Loeb M, Mehlum L. Is there a specific relationship between childhood sexual and physical abuse and repeated suicidal behavior? Child Abuse Negl. 2004 Aug;28(8):863-75.

4. SIPEA - Suicidale pasienter innlagt i PAM – Helse Bergen - en prospektiv oppfølgingsundersøkelse.

Prosjektansvarlig v/SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartnere: Liv Mellesdal, Tore Wentzel-Larsen, Hugo Jørgensen

Bakgrunn

En prospektiv kohortstudie av pasienter som innlegges i psykiatrisk akuttmottak i helse Bergen, med særlig vekt på faktorer knyttet til selvmordsrisiko.

Hovedmål: Å skaffe kunnskap som kan bidra til etablering av differensierte forebyggingstiltak, behandlings- og oppfølgingstilbud til personer som i dag innlegges i psykiatriske akuttmottak, særlig med tanke på tilbud som kan forebygge selvmord hos risikoutsatte grupper.

Delmål:

- Å gjøre en grundig kartlegging og beskrivelse av bakgrunnsvariabler og faktorer som kan være relatert til selvmordsrisiko hos pasienter som innlegges ved en psykiatrisk akuttavdeling.
- Å beskrive hvilken behandling pasientene har hatt innenfor det psykiske helsevernet før den aktuelle innleggelsen (indeks innleggelse) og å beskrive oppfølging på spesialistnivå etter indeks innleggelse.
- Å analysere sammenhenger mellom pasientrelaterte/situasjonsrelaterte variabler, behandlingsrelaterte variabler og pasientenes forløp med tanke på selvmordsatferd, gjeninnleggelser, evt. død (alle årsaker).

Del I, Kohortstudien: Omfatter alle innleggelser fra opptaksområdet i perioden 1. mai 2005 til og med 30. april 2007. Variabler som blir kartlagt er bl.a.:

- Sosiodemografi (kjønn, alder, boforhold, økonomiske forhold etc.)
- Kliniske, funksjonelle og atferdsrelaterte variabler
- Selvmordsatferd (-tanker, -trusler, -planer og -handlinger) i forkant av innleggelsen, ved mottak og under oppholdet i akuttposten
- Behandling innenfor spesialisthelsetjenesten året før det aktuelle oppholdet
- Planlagt oppfølging etter det aktuelle oppholdet (det tilbudet pasienten skrives ut til)
- Bruk av spesialisthelsetjenester i et to-års perspektiv etter indeks innleggelse (første innleggelse i studieperioden)
- Overlevelse (død på grunn av alle årsaker, inkludert evt. selvmord) i et to-års perspektiv

Del II, Utdypende undersøkelse av ikke-psykotiske pasienter med selvmordsrelaterte innleggelser (indeksgruppen): Et randomisert utvalg av pasienter fra indeksgruppen blir

spurt om a) å delta i en strukturert intervjuundersøkelse i løpet av akuttinnleggelsen og b) å bli telefonintervjuet et halvt år etter innleggelsen. Inkluderbare pasienter blir muntlig og skriftlig informert før de eventuelt gir skriftlig samtykke til å delta. Eksklusjonskriterier er psykose, behov for tolk, kognitiv svikt og/eller manglende samtykkekompetanse.

Prosjektstatus 2008

Første artikkel fra denne studien "Suicidality in relation to acute psychiatric readmissions" (Mellesdal, Mehlum, Wenzel-Larsen, Kroken & Jørgensen) er innsendt og det arbeides nå med den videre publiseringen av dette store og representative materialet av pasienter innlagt i akuttpsykiatrisk avdeling med intervjubaserte og registerbaserte oppfølgingsundersøkelser.

Finansiering

Lønnsutgifter dekkes av Forskningsavdelingen i Psykiatrisk divisjon, Helse Bergen. Driftsmidler dekkes av forskningsmidler fra Helse Vest

Publikasjoner

Mellesdal L, Mehlum L, Wentzel-Larsen T, Kroken R, Jørgensen HA. Suicidality in relation to acute psychiatric readmissions. A prospective cohort study. Innsendt Psychiatric Services.

Mellesdal L, Mehlum L, Wenzel-Larsen T, Jørgensen H. *Admissions and readmissions to Psychiatric acute wards – to what extent are they related to suicidality – a 12 month prospective study.* XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

5. SPIO-1 prosjektet: Selvmord blant psykiatriske pasienter i Oslo.

Prosjektansvarlig v/ SSFF: Fredrik A. Walby

Samarbeidspartnere: Erik Ødegaard, Harry Ekeland, Karsten Hytten og Lars Mehlum

Bakgrunn

Målsettingen med prosjektet er å

- 1) Frembringe oversikt over antall pasienter innlagt i psykiatriske avdelinger i Oslo som tok sitt liv under innleggelse eller i de tre første årene etter utskrivning.
- 2) Studere risikofaktorer for gjennomførte selvmord hos h.h.v. pasienter under innleggelse og etter utskrivning fra psykiatriske avdelinger.

Prosjektstatus 2008

Arbeid med ferdigstilling av artikler fra prosjektet pågår løpende. En vitenskapelig presentasjon på internasjonal konferanse avholdt i 2008.

Finansiering

Prosjektet er finansiert med midler fra Norges forskningsråd, Helsedirektoratet, Aker universitetssykehus, Sommers legat, Andresens legat og med interne midler fra SSFF.

Publikasjoner

Walby FA, Odegaard E, Mehlum L.

Psychiatric comorbidity may not predict suicide during and after hospitalization. A nested case-control study with blinded raters. J Affect Disord. 2006 Jun;92(2-3):253-60.

6. SPIO-R: Selvmord blant psykiatriske pasienter i Oslo. Del II.

Bakgrunn

SPIO-R bygger videre på materiale, design og resultater fra SPIO-I. I dette prosjektet undersøkes bl.a. følgende problemstillinger:

Er tidligere traumer og andre livshendelser en risikofaktor for gjennomførte selvmord i denne populasjonen?

Hva slags ”prediktive” egenskaper har de anerkjente suicidalitets-vurderings skalaene The Intercept Scale for Suicidal Thinking, (Lindenmayer et. al. 2003) og Suicide Assessment Scale, (Stanley et. al. 1986) i forhold til gjennomførte selvmord blant pasienter? Analyseres både som sumskåre og på enkelt ledds nivå.

Er impulsivitet en risikofaktor for gjennomførte selvmord i denne populasjonen? Impulsivitet målt med ”The Impusivity Rating Scale” IRS (Lecrubier et. al. 1995)

Prosjektstatus 2008

Stipendiaten på prosjektet er langtidssykemeldt, det arbeides med en avklaring på situasjonen. Prosjektet vil uansett videreføres av øvrige tilknyttede medarbeidere.

Finansiering

Prosjektet er finansiert med midler fra Helse Øst.

Publikasjoner

Walby FA, Odegaard E, Mehlum L. *Psychiatric comorbidity may not predict suicide during and after hospitalization. A nested case-control study with blinded raters.* J Affect Disord. 2006 Jun;92(2-3):253-60.

7. Tematisk Område Psykotiske lidelser (TOP). Delstudie om suicidal atferd - Mechanisms and characteristics of suicidal behaviour in schizophrenia and bipolar disorders.

Prosjektansvarlige ved SSFF: Erlend Mork, Lars Mehlum og Fredrik A. Walby.

Samarbeidspartnere: Ole A Andreassen og Ingrid Melle (Ullevål universitetssykehus). Associate professor Jill M Harkavy-Friedman, Columbia University, New York

Bakgrunn

Studien baserer seg på et omfattende datamateriale fra pasienter med psykotiske lidelser, og materialet samles inn ved psykiatriske behandlingssenheter ved sykehusene i Oslo. Hovedmål med denne delstudien er å øke kunnskapen om hva som karakteriserer pasienter med psykotiske lidelser og suicidalatferd sammenlignet med ikke-suicidale pasienter med psykotiske lidelser. Videre ønsker vi å undersøke komponentene i det pre-suicidale syndrom, med andre ord stadier i den selvdestruktive prosessen som leder opp mot en episode med selvmordsforsøk eller villet egenskade, hos pasienter med psykotiske lidelser.

Prosjektstatus 2008

Stipendiaten i prosjektet har vært i 25 % stilling pga permisjon våren 2008. Fra oktober 2008 var stipendiaten tilbake i full stilling. Arbeidet i prosjektet har bestått av inklusjon av pasienter samt arbeid med artikkelprosjektet "Characteristics of patients with a schizoprenia spektrum disorder with and without a lifetime history of deliberate self harm". Resultatene ble presentert muntlig på The 12th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour 29. august 2008 i Glasgow.

Publikasjoner

Mork E, Mehlum L, Walby F. Selvmord ved psykoselidelser. Impuls 2008:118-129.

8. Selvmordsforsøkere vurdert ved CL-enheten Aker universitetssykehus 1997-2007.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum.

Samarbeidspartner: Trond Jørgensen (Enhet for konsultasjonspsykiatri, Klinikk for psykisk helse, Aker universitetssykehus).

Bakgrunn

Dette prosjektet utnytter CL-enhetens pasientregistreringer til å undersøke endringer i det kliniske forløpet etter selvmordsforsøk etter at det ble innført et systematisk behandlingsskjedetiltak for denne pasientgruppen ved Aker universitetssykehus med tilhørende bydeler i Oslo.

Prosjektstatus 2008

I prosjektet undersøkes sammenhengen mellom behandlingsskjeden ved Aker Universitetssykehus og antallet reinnleggelser for villet egenskade. Datamaterialet er punchet og rensert, og i 2008 pågikk statistiske analyser med tanke på utarbeidelse av en artikkel på norsk.

Finansiering

SSFF og Aker universitetssykehus

9. Autobiografisk hukommelse og selvmordsatferd hos individer med schizofreni.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Fredrik Walby

Samarbeidspartnere: Kenneth Pettersen og Nora Nord Rydningen (Psykologisk institutt, UiO og SSFF) og Tore Christensen, Psykiatrisk avd. Sykehuset Sørlandet.

Bakgrunn

Prosjektet har utgangspunkt i en hovedoppgave ved UiO av stud.psychol. Kenneth Pettersen og Nora Nord Rydningen og veiledes av Fredrik A. Walby. Basert på Mark Williams' "Cry of pain"-modell har prosjektet som formål å undersøke om overgeneralisert autobiografisk hukommelse kan være relatert til selvmordsatferd hos individer med schizofrenilignende diagnoser. Prosjektrapporten ble godkjent som hovedoppgave i 2006.

Prosjektstatus 2008

Arbeid med revisjon av internasjonalt innsendt artikkel pågår.

Publikasjoner

Kenneth Pettersen og Nora Nord Rydningen. *Cry of pain – autobiografisk hukommelse og selvmordsatferd*. Suicidologi nr 3, 2008. s. 10-13

11. Autobiografisk hukommelse og selvmordsatferd hos individer med bipolar lidelse.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Fredrik Walby.

Samarbeidspartnere: Stud. Psychol. Eva Sanden (Psykologisk Institutt, UiO) og Tore Christensen, Psykiatrisk avd. Sykehuset Sørlandet.

Bakgrunn

Prosjektet har utgangspunkt i en hovedoppgave ved UiO av stud.psychol. Eva Sanden og veiledes av Fredrik A. Walby. Basert på et liknende prosjekt om pasienter med schizofreni har dette prosjektet som formål å undersøke hvorvidt Mark Williams "Cry of Pain" modell er relevant også for å forstå selvmordsatferd blant pasienter med en bipolar lidelse. I tillegg vil betydningen av opplevd traumatisering bli undersøkt her.

Datamaterialet samles inn ved Diakonhjemmet sykehus og ved Sykehuset Sørlandet.

Prosjektstatus 2008

Prosjektet er midlertidig avsluttet med ferdig innlevert hovedoppgave ved Psykologisk Institutt, UiO. Prosjektet fortsetter med sikte på å utvide datamaterialet slik at det kan publiseres internasjonalt.

12. Behandlingskjede ved villet egenskade – sykehus- og kommunestudie.

Prosjektansvarlige ved SSFF: Lars Mehlum, Erlend Mork, Elin Anita Fadum, Nils Petter Reinholdt og Ingeborg Rossow.

Bakgrunn

Formålet med studien er å:

- evaluere eksisterende rutiner for behandling av pasienter innlagt for villet egenskade ved medisinske avdelinger med øyeblikkelig hjelp-funksjon i Norge i lys av nasjonale og internasjonale anbefalinger. Se på sammenhenger og utviklingstrekk fra tidligere undersøkelser.
- Evaluere rutiner og praksis i norske kommuner for behandling og oppfølging av pasienter som utskrives fra sykehus etter villet egenskade og henvises for oppfølging i det kommunale hjelpeapparatet. Evaluere rutiner og praksis for samarbeidet mellom sykehus og kommuner og i hvilken grad de anser samarbeidet for tilfredsstillende.

Studien følger opp to tidligere studier gjort ved SSFF, men for første gang med innsamling av data fra kommunene.

Prosjektstatus 2008

Resultatene fra studien ble presentert på 12th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour 27th-30th August 2008, Glasgow, Scotland. Artikkelen "Quality of psychosocial care of suicide attempters at general hospitals in Norway - a longitudinal nationwide study" av Lars Mehlum, Erlend Mork, Nils Petter Reinholdt, Elin Anita Fadum og Ingeborg Rossow er innsendt. Artikkelen "Psychosocial care of patients following a suicide attempt. Collaboration between general hospitals and community health care services in Norway – a longitudinal study" av Erlend Mork, Lars Mehlum, Elin Anita Fadum og Ingeborg Rossow er under utarbeidelse.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av Helsedirektoratet.

Publikasjoner

Erlend Mork, Lars Mehlum, Elin Anita Fadum og Nils Petter Reinholdt. *Behandlingskjede ved villet egenskade. Sykehus og kommunestudie*. Rapport Seksjon for selvmordsforskning og –forebygging, 2007.

Mork E, Mehlum L, Reinholdt NP, Fadum EA, Rossow I. *Collaboration between general hospitals and municipalities in the care of deliberate self-harm patients in Norway – a longitudinal study*. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

Mehlum L, Mork E, Reinholdt NP, Fadum EA, Rossow I. *Quality of care for deliberate self-harm patients at general hospitals in Norway – a longitudinal study*. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

Fadum E.A, Mehlum L, Reinholdt N.P, Mork E, Rossow I. *Monitoring deliberate self-harm patients at Norwegian general hospitals*. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

Mehlum L. The chain of care for suicide attempters. Invitert plenumsforedrag ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

13. Behandlingskjede ved villet egenskade i norske kommuner

Prosjektansvarlige v/SSFF: Elin A. Fadum, Ingeborg Rossow, Lars Mehlum, Erlend Mork, Henning Herrestad.

Bakgrunn

I Norge mangler vi nasjonal kunnskap på en rekke aspekter ved behandlingskjedetiltak. I 2006 gjennomførte SSFF en undersøkelse der norske kommuners arbeid med pasienter utskrevet fra somatisk sykehus etter villet egenskade ble studert.

Denne undersøkelsen har bidratt til at vi nå for første gang kan danne oss et bilde av hvordan arbeidet er organisert i norske kommuner, og hvordan kommunene opplever sitt samarbeid

med det lokale sykehuset om denne pasientgruppen. Samtidig kan denne første studie av kommunenivået for omsorg for villet egenskadepasienter bare gi en forholdsvis enkel beskrivelse av viktige problemstillinger.

Hvilke faglige prinsipper det arbeides etter, hvor omfattende behandling som ytes den enkelte og hvor spesifikt fokus kommunenes hjelpeapparat evner å opprettholde på viktige suicidologiske problemstillinger, er fortsatt meget uklart. Hva som er de eventuelt virksomme elementene i intervensjonene etter villet egenskade/selvmondsforsøk er ikke identifisert.

SSFFs studie fra 2006 viste at det er stor variasjon i hvordan kommunene organiserer sitt arbeid med villet egenskadepasienter, og vi vet lite om hvilke modeller som er mest hensiktsmessige. Dette treårige prosjektet ønsker derfor å gjøre en mer inngående studie av hvordan behandlingsskjeder for villet egenskadepasienter fungerer i norske kommuner, og se nærmere på innholdsaspekter ved behandlingsoppleggene

Prosjektstatus 2008

Elin Anita Fadum ble ansatt som dr.gradsstipendiat 1.4.2008. Det arbeides med fullstendig protokoll for prosjektet. Planer og foreløpig protokoll er presentert på forskningsmøte ved SSFF 30.4.2008 og forskningsworkshop med professor David A. Jobes ved SSFF 5.6.2008. Stipendiaten gikk ut i fødselspermisjon 01.09.08.

14. Hormonforandringer under menstruasjonssyklus og risiko for suicidal atferd.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum.

Samarbeidspartner: Babill Stray Pedersen (Kvinneklinikken, Rikshospitalet og Universitetet i Oslo).

Bakgrunn

Hovedhensikten med studien er å innhente nye kunnskaper om kjønnsfaktorer ved suicidal atferd. Av særlig betydning er å avdekke årsaker til den betydelige overvekt av unge kvinner som finnes i Norge og de fleste andre land når det gjelder selvmordsforsøk. Man vil søke å klarlegge sammenhengene mellom hormonelle faktorer, psykisk lidelse, belastende livshendelser og utvikling av risiko for suicidal og selvskadende atferd.

Undersøkelsen er en prospektiv kontrollert oppfølgingsstudie av kvinner med premenstruell depressiv lidelse eller ustabil personlighetsforstyrrelse sammenliknet med friske kontrollpersoner der suicidal atferd (suicidale tanker) hos kvinner i fertil alder kartlegges i forhold til forandringer i kjønnsormon-nivå under menstruasjonssyklus.

Prosjektstatus i 2008

I løpet av 2008 ble det gjennomført en prosess med å ansette en prosjektmedarbeider for prosjektet "Hormonforandringer under menstruasjonssyklus og risiko for suicidal atferd". Ingen av søkerne til stipendiatstillingen ble vurdert som tilstrekkelig kvalifisert, og prosjektet har derfor ytterligere måttet avvente tiltredelse i stillingen.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av Helsedirektoratet.

15. Håp hos suicidale pasienter.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Henning Herrestad.

Samarbeidspartnere: Stian Biong, Arne Thorvik.

Bakgrunn

Prosjektet innebærer en kvalitativ undersøkelse av hvordan suicidale personer selv opplever håp og håpløshet og egen selvbestemmelse.

Prosjektstatus 2008

Datainnsamling ble avsluttet i juni 2007. Analyse og artikkelskriving gjøres nå i samarbeid med DrPH Stian Biong (Høgskolen i Buskerud). En litteraturgjennomgang om begrepet håp er etter fagfellevurdering akseptert for publisering i *Suicidologi* 1, 2009. Arne Thorvik arbeider med en monografi som basis for sin doktorgrad.

16. En rett til å dø? – Etske spørsmål knyttet til selvmord og eutanasi.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Henning Herrestad.

Bakgrunn

Prosjektet er en undersøkelse og drøfting av etiske argumenter for og imot at mennesker selv har rett til å bestemme når og hvordan de skal dø, og til å få assistanse til å ta sitt eget liv.

Prosjektstatus 2008

I dette prosjektet opprettholdes en beredskap i forhold til den offentlige debatt om temaet. Vi har overvåket og anskaffet de fleste nye publikasjoner på området.

Effektstudier

SSFF driver følgende *effektstudier*:

17. Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd – en randomisert kontrollert studie.

Prosjektgruppe: Lars Mehlum (prosjektleder), Bo Larsson, Berit Grøholt, Anita J. Tørmoen, Maria Ramberg, Stine Laberg og Egil Haga (prosjektkoordinator)

Samarbeidspartnere: Alec Miller/Sarah Reynolds (Montefiore Medical Centre, Albert Einstein School of Medicine, New York/Behavioral Tech), NOVA og Nasjonalt folkehelseinstitutt, Anne Mari Sund (NTNU), Katie Korslund (University of Washington/Behavioral Tech), Lien My Diep (Forskningssenteret ved Aker US), Barbara Stanley (Columbia University), DBT-teamene ved teamlederne Fredrik A. Walby (Diakonhjemmet sykehus) og Anne Brager-Larsen (Poliklinikk Nord/Ullevål US)

Styringsgruppe: Edvard Hauff (leder for styringsgruppen fra 2008), Lars Mehlum (leder for styringsgruppen til og med 2007), John Eriksen (NOVA), Johs Wiik (Nasjonalt

folkehelseinstitutt), Berit Grøholt (Institutt for psykiatri, UiO og Sogn senter for barne- og ungdomspsykiatri), Bo Larsson.

Bakgrunn

Prosjektet har fram til høsten 2007 vært i en forprosjekt/pilotfase. Det har vært arbeidet med å utdanne DBT-terapeuter/DBT-team og etablere avtaler med poliklinikker (under Ullevål universitetssykehus og Aker universitetssykehus). Fra høsten 2007 har man arbeidet med å forberede inklusjon av pasienter til hovedprosjektet med oppstart i 2008. Bakgrunnen for prosjektet er at det årlig er ca 3-9 % av tenåringer i en normalpopulasjon som oppgir å ha gjort et selvmordsforsøk eller en villet egenskade.

Det er kjent at det er svært høy risiko for selvmord blant disse ungdommene, og det er derfor presserende å utvikle gode behandlingsformer for dem. I dag får de ofte et utilstrekkelig behandlingstilbud. Behandlingen av selvskadende ungdom er meget krevende, og i tillegg er det mange som dropper ut av behandlingsopplegg som tilbys pr. i dag. Det er utviklet en behandlingsmetode, dialektisk atferdsterapi (DBT), og en egen versjon av denne for ungdom, som gir grunnlag for optimisme.

Behandlingen er opprinnelig utviklet av Marsha Linehan, og bearbeidet for ungdom av Alec Miller. Det eksisterer for lite systematisk forskning omkring psykososiale intervensjoners effekt på ungdom med villet egenskade generelt, og det er et særdeles stort behov for å vurdere denne metodens effekt på selvskadende atferd og oppfølging av behandling spesielt.

Hovedmålsetting med prosjektet er å gjennomføre en effektstudie av DBT sett i forhold til vanlig behandling ved barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker i Norge. Designet vil være en randomisert, kontrollert studie. Målgruppa er ungdom som er henvist til behandling etter gjentatt villet egenskade. Pasientene som inkluderes i studien, randomiseres til enten DBT eller til vanlig behandling, og de vil bli undersøkt i forhold til psykososiale variabler før, under og etter behandling.

Prosjektstatus 2008

Prosjektet startet opp med inklusjon av pasienter i mai 2008 og til sammen 150 pasienter fra Oslo og Akershus vil delta i prosjektet. Pilotfasen til prosjektet er nå avsluttet, og 30 pasienter er blitt inkludert som pilotpasienter og har fått tilbud om/gjennomført DBT-behandling. Prosjektet har i 2008 dessuten arbeidet fram mot oppstart av RCT, samt med å legge til rette for rekruttering av pasienter.

Prosedyrer/rutiner for å inkludere pasienter til prosjektet er etablert og utprøvd i pilotfasen. Dette gjelder bl.a. henvisningsrutiner, screeningprosedyre i poliklinikkene, samtykke-rutiner, oppstartsutredning og inklusjonsvurdering samt randomiseringssystem. En intervjuer-gruppe med fire intervjuere har fått opplæring og er blitt reliabilitetstestet. Man har i tillegg etablert et system for kvalitetssikring av DBT-intervensjonen. De første oppstartsutredningene for RCT ble gjennomført i juli/august 2008. 3 pasienter ble inkludert i studien høsten 2008.

Man har nå et særlig fokus på tiltak for å rekruttere pasienter. Tiltakene retter seg både mot helsepersonell og ansatte i skoleverket som er de første som kommer i kontakt med ungdom som skader seg selv, og mot helsepersonell i spesialisthelsetjenesten. I 2008 ble det arrangert to halvdagsseminarer med ca. 100 deltagere fra skolehelsetjeneste, barnevern og PPT/skoler. Samarbeid med legevakt er videreført. Mht. tiltak overfor spesialisthelsetjenesten er det blitt

etablert en screeningprosedyre i de fem poliklinikkene med DBT-team. Dette innebærer at alle nye pasienter i den aktuelle aldersgruppen skal screenes for villet egenskade ved kontaktetablering.

Videre har man etablert samarbeid med ytterligere 3 poliklinikker om samarbeid om henvisning av pasienter til prosjektet. Med tanke på å utvide/stimulere slikt samarbeid ble det i oktober 2008 arrangert fagseminar vedr. villet egenskade/suicidalitet for ansatte i poliklinikker i Oslo og Akershus. I august 2008 godkjente REK at prosjektet kunne annonseres i dagspressen med tanke på å nå ut med informasjon om behandlingstilbudet til foreldre til ungdom som skader seg selv. Annonse ble rykket inn i Aftenposten, og man arbeider nå med å annonsere tilsvarende i andre egnede annonseringskanaler, bl.a. på egnede nettstedet.

Finansiering

Prosjektet er delvis finansiert av Helsedirektoratet, samt av Institutt for psykiatri, Universitetet i Oslo. Helse Øst og Stiftelsen Helse og Rehabilitering bidrar med finansiering av to stipendiatstillinger til prosjektet.

Publikasjoner

Larsson B, Grøholt B, Mehlum L. Behandling vid upprepad självskada och suicidforsök hos tonåringar: en randomiserad kontrollerad multicenter-studie. *Suicidologi* 2006;1:16-17.

Tørmoen A, Mehlum L, Larsson B, Grøholt B. *Implementation of Dialectical Behavior Therapy for Adolescents in Norway; a pilot study*. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

18. Behandlingskjede for selvmordsforsøkere – evaluering av effekter på selvmordsrater og forekomsten av villet egenskade.

Prosjektansvarlige ved SSFF: Ingeborg Rossow, Lars Mehlum og Finn Gjertsen.
Samarbeidspartner: Bjørn Møller (Kreftregisteret).

Bakgrunn

I studien benyttes en kombinasjon av registerdata (Dødsårsaksregisteret og Norsk pasientregister), data fra enkeltstående sykehus og intervjudata for å evaluere mulige effekter av de mange behandlingkjedeprojektene rettet mot selvmordsforsøkere i Norge.

Prosjektstatus 2008

I løpet av året er en artikkel fra prosjektet ferdigstilt og akseptert for publisering.

Publikasjoner

Rossow I, Mehlum L, Gjertsen F, Møller B. On the potential of effects of chains of care for patients with intentional self-harm on reducing suicide rates. Akseptert for publisering i *Suicide and Life-threatening Behavior* 2008.

Andre forskningsprosjekter

I tillegg drives følgende forskningsprosjekter som faller utenfor inndelingen ovenfor:

19. Etterlattes reaksjoner etter selvmord: en systematisk litteraturstudie.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Fredrik A. Walby

Samarbeidspartner: Carl-Aksel Sveen (Vinderen DPS og SSFF).

Prosjektet er en systematisk litteraturgjennomgang av selvmordsetterlattes reaksjoner sammenliknet med andre grupper av etterlatte. Prosjektet ble levert som hovedoppgave i 2005 av stud. psychol. Carl-Aksel Sveen.

Prosjektstatus 2008

Internasjonal artikkel ble publisert i 2008 og studien ble dermed avsluttet i 2008.

Publikasjoner

Sveen C.A. and Walby F. A.. Suicide Survivors' Mental Health and Grief Reactions: A Systematic Review of Controlled Studies. *Suicide & Life-Threatening Behavior* 38 (1), 2008.

20. Psykometriske egenskaper av Suicide Assessment Scale (SUAS-S).

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartnere: Bjørn Koldslund, Fredrik A. Walby, Liv Mellesdal.

Bakgrunn

Vurdering av selvmordsrisiko i klinisk praksis er meget utfordrende både fordi det er problemer med avgrensning og definisjon av begrepet suicidalitet, og fordi forekomsten av de mest alvorlige selvmordshandlinger er relativt lav. Vurdering av selvmordsrisiko er likevel en viktig oppgave i såvel primær- som spesialisthelsetjenesten. Hittil har man valgt å anbefale det kliniske fagfeltet å basere slike risikovurderinger på det kliniske intervju som gullstandard. Man har ikke hatt evidens for at selvutfylte skalaer eller tester kan tilføre bedre prediktiv kapasitet. Dette kan skyldes, som nevnt ovenfor, den relativt lave basisraten av alvorlige selvmordshandlinger, som kan medføre problemer med balansen mellom spesifisitet og sensitivitet. For sensitive tester ville det resultere i påvisning av et høyt antall falske positive cases.

Det er også mulig at eksisterende vurderingsskalaer ikke i tilstrekkelig grad fanger opp viktige dimensjoner i symptombildet hos den presuicidale pasient. Det er av stor betydning å finne frem til vurderingsskalaer med bedre testegenskaper og bedre evne til å tappe essensielle aspekter ved det presuicidale syndrom. Suicide Assessment Scale (SUAS) er en vurderingsskala som ble utviklet i USA av Barbara Stanley og medarbeidere. Den ble videreutviklet i Sverige hvor den er benyttet i flere studier av suicidale pasienter. Selvutfylt versjon av SUAS (SUAS-S) er nylig blitt oversatt til norsk (Mellesdal & Mehlum, 2005). Den norske versjonen er imidlertid ikke validert og undersøkt vedrørende psykometriske

egenskaper. I den foreliggende studien vil vi derfor undersøke disse egenskapene. Undersøkelsen vil bli utført i et utvalg pasienter som er henvist for eller henvist til programmert gruppebasert dagbehandling ved Ringerike distriktpsikiatriske senter, voksenpsykiatrisk poliklinikk.

Prosjektstatus 2008

Prosjektet medfører innsamling av intervjudata og selvutfylte data fra i alt 50 pasienter som henvises til behandling ved Ringerike psykiatriske senter for ikke-psykotiske lidelser. Man vil undersøke hvorvidt den såkalte Suicide Assessment Scale er bedre egnet til å fange opp suicidalitet enn eksisterende instrumenter og kliniske intervju. Datainnsamlingen pågikk for fullt det meste av 2008 og ble fullført ved årsskiftet da det var inkludert i alt 53 pasienter. Data er nå under punching og forberedelse til analyser. Man har også søkt Datatilsynet og REK om tillatelse til – med deltakernes skriftlige samtykke - å oppbevare personidentifiserbare opplysninger ytterligere 5 år fram til utgangen av 2014 da det er aktuelt å gjøre en oppfølgingsundersøkelse.

Finansiering

Undersøkelsen er finansiert av Ringerike psykiatriske senter.

21. Risikofaktorer for selvmord i kohorten av alle nordmenn født i perioden 1967-1976.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartnere: Hans Magne Gravseth (Statens arbeidsmiljøinstitutt - STAMI), Tor Bjerkedal (Forsvarets sanitet), Petter Kristensen (Statens arbeidsmiljøinstitutt).

Bakgrunn

Prosjektet baserer seg på registerdata fra alle nordmenn født mellom 1967 og 1976 (N=626 928) med oppfølging gjennom registre gjennom 20 år.

Prosjektstatus 2008

Første artikkel fra prosjektet "Suicide in young Norwegians in a life course perspective. Population based cohort study" (Gravseth HM, Mehlum L, Bjerkedal T, Kristensen P) ble i løpet av året sendt inn for publisering, og det arbeides nå med videre analyser av materialet.

Finansiering

STAMI

Publikasjoner

Gravseth HM, Mehlum L, Bjerkedal T, Kristensen P. Suicide in young Norwegians in a life course perspective. Population based cohort study. Innsendt Journal of Epidemiology and Community Health.

Publikasjoner

Referee-baserte publikasjoner:

Bramness J, Rossow I. Is the total consumption of medicinal drug use an indicator of excessive use? The case of carisoprodol. *Drugs: Education, Prevention & Policy*. I trykken.

Bramness J.G, Sandvik P., Schøyen H, and Walby F.A. J. Bramness og medarbeidere svarer. *Tidsskrift for Den Norske Legeforening* 128 (4):475, 2008.

Gravseth HM, Mehlum L, Bjerkedal T, Kristensen P. Suicide in young Norwegians in a life course perspective. Population based cohort study. *Innsendt Journal of Epidemiology and Community Health*.

Mehlum L. Treatment and prevention of suicide attempts and suicide in psychiatric care. In Wasserman D & Wasserman C (eds): *Oxford Handbook of Suicidology*, Oxford University Press. I trykken.

Mehlum L. Networking in suicide prevention. The International Association for Suicide Prevention (IASP). In Wasserman D & Wasserman C (eds): *Oxford Handbook of Suicidology*, Oxford University Press. I trykken.

Mehlum L. Challenges in Clinical Management of Suicidality in Borderline Personality Disorder. In Amresh Shrivastava (Ed.): *Handbook of Suicide Behavior*. Royal College of Psychiatrists. London, UK. I trykken.

Mehlum L, Mork E, Reinholdt NP, Fadum EA, Rossow I. Quality of psychosocial care of suicide attempters at general hospitals in Norway - a longitudinal nationwide study. *Innsendt Journal of Affective Disorders*.

Mehlum L. Hjelp ved psykososiale kriser. *Tidsskr Nor Legeforen*. 2008:128:2048.

Mehlum L, Holseth K. Selvskading – hva gjør vi? *Tidsskr Nor Legeforen*. I trykken.

Mehlum L, Nrugham L. The suicidal soldier. In: Kumar U, Mandal MK. *Suicidal behaviour: Assessment & Diagnosis*. Sage publishers. I trykken.

Mellesdal L, Mehlum L, Wentzel-Larsen T, Kroken R, Jørgensen HA. Suicidality in relation to acute psychiatric readmissions. A prospective cohort study. *Innsendt Psychiatric Services*.

Ness E. & F.A. Walby: Behandling av selvskading på legevakt. *Tidsskrift for Den Norske Legeforening*. I trykken.

Pettersen K., Rydningen N. N., Christensen T. B., Walby F.A.: Autobiographical memory and suicide attempts in schizophrenia. *Innsendt*.

Rossow I, Mehlum L, Gjertsen F, Møller B. On the potential of effects of chains of care for patients with intentional self-harm on reducing suicide rates. I trykken. *Suicide and Life-*

threatening Behavior 2008.

Rozanov V.A., Mehlum L., Stiliha R. Suicide in the military settings, combats, veterans. In Wasserman D & Wasserman C (eds): Oxford Handbook of Suicidology, Oxford University Press . I trykken.

Rønneberg U. and Walby F. A. Selvmord hos pasienter behandlet i psykisk helsevern. Tidsskrift for Den norske legeforening 128 (2):180-183, 2008.

Sveen C.A. and Walby F. A.. Suicide Survivors' Mental Health and Grief Reactions: A Systematic Review of Controlled Studies. Suicide & Life-Threatening Behavior 38 (1), 2008.

Thoresen S, Mehlum L. Traumatic stress and suicidal ideation in Norwegian male peacekeepers. Journal of Nervous and Mental Disease 2008;196:814-21..

Ikke referee-baserte publikasjoner:

Fadum E. A, Herrestad H. - Nye kurs og læremidler om vurdering av selvmordsrisiko. Suicidologi nr 2.2008, s. 20

Herrestad H. Contributor to: Preventing Suicide - A Resource for Media Professionals, WHO-IASP guidelines for professionals

Herrestad H. Selvmordsfare og Internett: Hvordan gi beskyttelse? Suicidologi nr 1.2008. s. 24-27

Hetland H, Herrestad H. Miljøterapeutiske utfordringer i møte med suicidale pasienter. Suicidologi nr 2.2008, s. 12-15

Mehlum L. Nye mål for forebygging. Debattinnlegg. Aftenposten 21.05.2008.

Mehlum L. Nils Retterstøl in memoriam. IASP News Bulletin. Mars 2008.

Mork E, Mehlum L, Walby F. Selvmord ved psykoselidelser. Impuls 2008:118-129.

Mehlum L. Nils Retterstøl til minne. Suicidologi 2008:1:3.

Mehlum L. Internasjonale nettverk for selvmordsforebygging: International Association for Suicide Prevention (IASP). Suicidologi 2008:1:18-20.

Ness E. Fra retningslinjer til god praksis – hvordan sikre kvaliteten på selvmordsrisikovurderinger i journalene? Suicidologi nr 2. 2008, s. 10-11

Opjordsmoen Iler S, Mehlum L, Sund A, Hagemo E, Vaglum P. Nekrolog over Nils Retterstøl. Aftenposten 13.2.2008.

Ramberg M & Stanley B: Er selvmordsforsøkere som også selvskader, en unik gruppe? Suicidologi 2008, 3: 19-23

Walby F.A. (2008). Faglige retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern. Suicidologi, 13:2, 12-15

Kongresspresentasjoner

Internasjonale konferanser:

Amundsen, K, Herrestad, H. Norway's major suicide prevention web site. Poster. 12th European Symposium on Suicide & Suicidal Behaviour, IASP Congress 27.-30.8.2008, Glasgow, Skottland

Mehlum L. Chronically suicidal patients – a therapeutic challenge. Invitert plenumsforedrag ved European Institute for Health Care Conference, Brussel 26.1.2008.

Mehlum L. The chain of care for suicide attempters. Invitert plenumsforedrag ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

Mehlum L. One size fits all? Developing and evaluating suicide preventive programmes for veterans from international military operations. Ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

Mork E, Mehlum L, Walby F. Characteristics of patients with schizophrenia with and without a lifetime history of deliberate selfharm. Ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

Rossow, I, Hawton, K, Ystgaard M. Cannabis use and deliberate self-harm, an international comparative study. Ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

Tørmoen A, Larsson BS, Mehlum L. Psychosocial risk factors and help-seeking behaviour related to type and repetition of suicide-related behaviours among Norwegian adolescents. Ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

Walby FA, Odegaard E, Mehlum L. Post-discharge suicides in Norway: a blinded case-control study. Ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

Werbel A, Mehlum L, Van Dooren V. Task force on defense and police suicide prevention: Identifying needs and setting priorities. Ved 12th European symposium on suicide research, Glasgow 27.-30.08.2008.

Nasjonale konferanser:

Mehlum L. Dialektisk atferdsterapi. Invitert plenumsforedrag ved Psykiatriveka. Norsk Psykiatrisk Forening 15.1.2008.

Mehlum L. Forebygging av selvmord I psykisk helsevern. Hva sier de nye retningslinjene? Invitert Plenumsforedrag ved Akuttpsykiatrikonferansen, Oslo 15.2.2008.

Mehlum L. Traumatisk stress og suicidal atferd. Invitert plenumsforedrag ved konferanse arr av Aker sykehus 10.9.2008.

Mehlum L. Selvmord kan forebygges. Invitert plenumsforedrag ved LEVEs konferanse i Oslo 10.9.2008.

Walby F.A.: Klinisk suicidologi; Er det noe nytt? Plenarforedrag, Psykiatriveka, Norsk Psykiatrisk Forening, Oslo, 15.01.08.

Walby F.A.: Hva vet vi om sammenhengen mellom psykisk lidelse og selvmord i Norge? Dagsseminar; Vurdering og forebygging av selvmordsatferd i psykisks helsevern. Psykiatrisk legevakt, UUS og SSFF, UiO. 04.06.08

Walby F.A.: Dialektisk atferdsterapi, Fagdager, Aker Universitetssykehus. Workshop 3 timer. 09.09.08

Walby F.A.: Hva vet vi om selvmord under behandling i psykisk helsevern i Norge? Nasjonal konferanse om psykisk helsevern, Oslo 21.10.08

Walby F.A.: Nasjonale retningslinjer for selvmordsforebygging – utvikling, innhold og implementering. Nasjonal konferanse om psykisk helsevern, Oslo 21.10.08

Kurs, undervisning, veiledning

Amundsen, K.

Hvor finner jeg aktuell informasjon? Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. SSFF. 21.4.2008.

Søkekurs i Medline. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. SSFF. 16.9.2008.

Søkekurs i Medline. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. SSFF. 17.11.2008.

Herrestad, H.

Om medias dekning av selvmord, Leve Oslo: 4.6.2008

Vurdering av risiko for selvmord – presentasjon av nye læremidler Aker Univ.sykehus HF: Nettverksmøte 4.12.2008

Hvordan kan vi ytre oss om selvmord i det offentlige rom? Litteraturhuset - Fagforum for psykisk helsearbeid 10.12.2008:

Hestetun, I.

Depresjon og selvmord hos barn og ungdom. Dagskurs. Høgskolen i Telemark Porsgrunn 26. februar 2008.

Kultur, Kaos og forebygging av selvmord blant barn og unge. Foredrag på møte i Leve – Telemark. Skien 10. mars 2008.

Triste barn, depresjon, suicidalitet og selvskading. ½-dagskurs sammen med Mette Ystgaard. Regionsenter for barn og unges psykiske helse. Oslo 15. mai 2008.

Kan lovgiving og informasjonsvirksomhet forebygge selvmord? Foredrag ved

presseseminar om sikker oppbevaring av skytevåpen som et selvmordsforebyggende tiltak. Oslo 16. oktober 2008.

Erfaringer med fjerning av midler til selvmord. Skadeforebyggende strategier. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. SSFF. 18.november 2008.

Mehlum, L

Suicidal atferd – prosessforståelse. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. SSFF, 14.1.2008.

Selvmord – epidemiologi og risikofaktorer. SSFF, 14.1.2008.

Villet egenskade blant ungdom – forekomst og risikofaktorer. Ved SSFFs seminar for henvisere, Oslo 17.1.2008.

Dialektisk atferdsterapi for ungdommer med gjentatt villet egenskade. Ved SSFFs seminar for henvisere, Oslo 17.1.2008.

Villet egenskade og emosjonell dysregulering. Ved SSFFs dagsseminar om Dialektisk atferdsterapi, Oslo 10.2.2008.

Villet egenskade og emosjonell dysregulering – hvilke behandlingsmuligheter finnes? Ved SSFFs dagsseminar om Dialektisk atferdsterapi, Oslo 10.2.2008.

Klinisk vurdering av selvmordsrisiko. Halvdagsseminar ved Ringerike Psykiatriske Senter, Hønefoss 29.2.2008.

Ny behandling for villet egenskade og emosjonell dysregulering blant ungdommer. Ved Oslo legevakt – allmennlegevakten 13.2.2008.

Selvmordsforebygging i et prosessperspektiv. Ved stiftelsesmøte for nasjonalt nettverk for etterlatte ved selvmord. Oslo 3.3.2008.

Hva sier forskningen om årsaker til selvmordsatferd? Ved møte i Oslo LEVE, Oslo 3.3.2008.

Villet egenskade og emosjonell dysregulering. Ved SSFFs dagsseminar om Dialektisk atferdsterapi, Bergen 10.3.2008.

Villet egenskade og emosjonell dysregulering – hvilke behandlingsmuligheter finnes? Ved SSFFs dagsseminar om Dialektisk Atferdsterapi, Bergen 10.3.2008.

Selvskading blant ungdom. Risikofaktorer og behandlingsmuligheter. Konferansen „Selvskading blant ungdom“, Confex, Oslo 27.03.2008.

Intervjuteknikk. Medisinstudenter Universitetet i Oslo 1.4.2008.

Hva sier de nasjonale retningslinjene om avdelingens oppgaver etter selvmord og alvorlige selvmordsforsøk hos pasienter? Ved Forebyggingsforum 24.4.2008. Oslo.

Intervensjon ved selvmordskriser. Medisinstudenter Universitetet i Oslo 24.4.2008.

Suicidologi. Undervisning for leger i spesialisering, Vindern psykiatriske klinikk, 29.4.2008.

Selvmondsproblematikk. Medisinstudenter. Universitetet i Oslo 23.5.2008.

Selvmondsforebyggende arbeid. Ved nasjonal konferanse – LEVE. Stavanger 30.5.2008.

Selvmondsforebygging i psykisk helsevern. Kunnskapsstatus på feltet. Nye nasjonale retningslinjer for selvmondsforebygging i psykisk helsevern. Ved SSFFs dagskonferanse om Vurdering og forebygging av selvmondsatferd i psykisk helsevern, Oslo 4.6.2008.

Problemstillinger knyttet til adherens i psykoterapiforskningen. Ved Institutt for psykiatriske forskningsseminar, Klækken 7.10.2008.

Nasjonale faglige retningslinjer for selvmondsforebygging i psykisk helsevern. Telematikk. Nasjonalt senter for telemedisin. 9.10.2008.

Villet egenskade blant barn og unge. En oversikt. SSFFs konferanse for BUP. Oslo, 13.10.2008.

Hva vet vi om sammenhengen mellom våpenerverv og selvmond? SSFFs presseseminar, Oslo 16.10.2008.

Selvmond i psykisk helsevern – kan det forhindres? Åpne foredrag ved Gaustad sykehus 5.11.2008.

Intervensjon ved selvmondskriser. Medisinstudenter. Universitetet i Oslo, 13.11.2008

Selvmondsrisiko hos leger. Foredrag ved Anestesiavdelingen, Rikshospitalet 14.11.2008.

Norske strategier for selvmondsforebygging. Ved Videreutdanning i selvmondsforebyggende arbeid, SSFF, 17.11.2008.

Behandlingskjede for selvmondsforsøkere. Ved Videreutdanning i selvmondsforebyggende arbeid, SSFF, 18.11.2008.

Hvordan etablere kontinuitet i behandling av selvmondsforsøkere i en kommunehelsetjenestesammenheng. Foredrag for delegasjon fra Arendal kommune, 20.11.2008.

Selvmond og selvmondsforebygging blant unge. Ved konferansen ”Hvordan identifisere unge suicidale og forebygge selvmond”, Confex, Oslo 25.11.2008.

Mork, E

Villet egenskade, suicidalitet og emosjonell dysregulering. Orienteringsseminar 10. mars 2008, Haukeland universitetssykehus, Bergen.

Klinisk suicidologi: Kunnskap fra empirisk forskning. Foredrag ved Psykaid, 1. April 2008, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

Selvskading blant ungdom. Risikofaktorer og behandlingsmuligheter Temadag om Dialektisk atferdsterapi for ungdom som skader seg selv med vilje. Eidsvoll 14. mai, 2006.

Selvskading blant ungdom. Risikofaktorer og behandlingsmuligheter , Heldagsseminar om Dialektisk atferdsterapi for ungdom som skader seg selv med vilje. Hillerød, Danmark 22. mai, 2008

Ungdom og selvskading, kliniske erfaringer og behandlingstilbud i Oslo. Seminar Gaustad, 8. september 2008.

Behandlingskjeden i oppfølging av selvmordsforsøkere. Forskningsseminar, Psykiatrisk institutt, UiO, Klækken hotell, 7. oktober 2008

Dialektisk atferdsterapi for ungdom som selvskader. Workshop. Evidensbasert praksis – nye muligheter, Atferdssenterets 8. nasjonale fagkonferanse, Oslo, 5. november 2008.

Ramberg, M.

Heldagsseminar for BUP om nasjonale retningslinjer, Rikshospitalet, 13. oktober 2008.

Ungdom og selvskading Aker universitetssykehus, konferanse, 9. september 2008.

Rossow, I.

Undervisning i epidemiologisk forskningsmetode på Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid, SSFF.

Veiledning av to doktorgradskandidater og to videreutdanningskandidater

Tørmoen, A.

Selvskading og DBT, Introduksjonsseminar DBT, Gaustad, 17. januar.2008

Selvskading blant ungdom. Risikofaktorer og behandlingsmuligheter. Konferansen „Selvskading blant ungdom“, Confex, Oslo 27. mars 2008

Ungdom som skader seg selv, Nettverksseminar Aker universitetssykehus, 14.april 2008

Selvskading. Halvdagsundervisning barneverninstitusjon, Eidsvoll, 14.mai 2008

Selvskading blant ungdom. Risikofaktorer og behandlingsmuligheter. Heldagsseminar om Dialektisk atferdsterapi for ungdom som skader seg selv med vilje. Hillerød, Danmark 22. mai, 2008

Ungdom og selvskading, kliniske erfaringer og behandlingstilbud i Oslo. Seminar Gaustad, 8. september 2008.

Behandling av personer som skader seg selv, Konferanse ”Komplekse traumer og dissosiasjon, 9. september 2008

Ungdom som selvskader, Furuset BUP, 20. oktober 2008

Kjennetegn ved ungdom som skader seg selv, Forskningsmøte SSFF, 21.10.2008

DBT for ungdom som selvskader. Workshop. Atferdssenterets 8. nasjonale fagkonferanse, Oslo, 5. november 2008.

Suicidalitet hos ungdom, Ved konferansen "Hvordan identifisere unge suicidale og forebygge selvmord", Confex, Oslo 25. november 2008

Walby, F. A.

Kronisk suicidalitet og Dialektisk atferdsterapi. Grunnkurs for leger i spesialistutdannelse. Vetre, 21.01.08 3 timer

Selv mord blant pasienter i psykisk helsevern. Foredrag. Samarbeidsmøte RVTSene –SSFF; Selvmordsforebygging. 12.02.08

Behandling av pasienter med kronisk suicidalitet. Enhet for rus og psykiatri, Vinderen DPS, 27.02.08

Selv mord i psykisk helsevern. Landsforeningen for pårørende i psykiatri. Ski. 04.03.08

Selv mordsproblematikk. Nordlandssykehuset, Bodø. Heldagsundervisning 03.04.08

Kunnskapsbasert praksis; Hva er det? Forelesning Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid, SSFF, 2t. 22.04.08

Retningslinjene; Observasjon og andre beskyttelsestiltak. Forebyggingsforum RVTS-Øst / SSFF. 24.04.08

Selv mord og antidepressiva. Obligatorisk assistentlegeundervisning, Diakonhjemmet og Lovisenberg sektorer, 06.05.08

Kronisk suicidalitet. Obligatorisk assistentlegeundervisning, Diakonhjemmet og Lovisenberg sektorer, 06.05.08

Retningslinjene / kronisk suicidalitet. Årsseminar, Psykiatrisk avdeling, Diakonhjemmet sykehus. 25.05.08

Selv mord og selvmordsforebygging blant psykiatriske pasienter. Jansen Cilag, Vika Atrium 05.06.08

Kurslederutdanning, Nasjonale retningslinjer. RVTS-Sør. Heldagsundervisning. Arendal 21.08.08

Vurdering av selvmordsfare. Furuset BUP. 25.08.08

Faglige retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern for barn og unge. - Kartlegging og vurdering. Seminar for BUP om retningslinjene. Rikshospitalet 13.10.08

Klinisk suicidologi. Obligatorisk assistentlegeundervisning, Aker universitetssykehus. 4 timer. 28.10.08

Kurslederutdanning, Nasjonale retningslinjer. RVTS-Vest. Heldagsundervisning. Bergen
21.08.08

Klinisk suicidalitet, vurdering. Avdeling for akuttpsykiatri, Ullevål universitetssykehus.
13.11.08

Kurslederutdanning, Nasjonale retningslinjer. RVTS-Vest. Heldagsundervisning. Tromsø
18.11.08

Kurslederutdanning, Nasjonale retningslinjer. RVTS-Vest. Heldagsundervisning. Trondheim
19.11.08

Kurslederutdanning, Nasjonale retningslinjer. RVTS-Vest. Heldagsundervisning. Oslo
05.12.08

Våpen og selvmordsforebygging. Samling for fylkesinstruktører, Norges Jeger og
Fiskerforbund. Sørmarka. 06.12.08

SSFFs forskningsmøter 2008

- 30. januar** **DBT for ungdom med gjentatt villet egenskade – rct-studien.**
Status, aktuelle problemstillinger og refleksjoner om veier videre i forlenging
av studien. Innledere Lars Mehlum og Fredrik Walby
http://www.med.uio.no/ipsv/ssff/forskning/dbt/forskningsprosjekt_dbt.html
- 27. februar** **SIPEA-studien.**
Artikkelmanus. Ved Liv Mellesdal.
http://www.med.uio.no/ipsv/ssff/forskning/ssff_prosjekter/sipea.html
- 12. mars** **Cannabis use and deliberate self-harm in adolescents: a comparative
international analysis. Preliminære analyser**
Ved Ingeborg Rossow
- 26. mars** **Selvmord hos eldre - en psykologisk autopsistudie.**
Ved Ildri Kjølseth
- 30. april** **Behandlingskjeden ved villet egenskade i norske kommuner.**
3-årig stipendiatprosjekt. Ved Elin Anita Fadum og Ingeborg Rossow
- 14. mai** **Håp hos suicidale pasienter.**
Ved Henning Herrestad
http://www.med.uio.no/ipsv/ssff/forskning/ssff_prosjekter/hap_suicidale_pasienter.html
- 11. juni** **Young men's experiences of living with substance abuse and suicidal
behaviour: Between death as an escape from pain and the hope of a life.**
Artikkel. Ved Stian Biong
(International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being,
Volume 2, Issue 4 2007 , pages 246 – 259.)
- 17. september** **Akerprosjektet.** Latha Nruham.

- 8. oktober** **Ung i Oslo.** Artikkelutkast. Anita J. Tørmoen.
- 22. oktober** **DBT-studien.** Maria Ramberg.
- 5. november** **Akermaterialet**
Problemstillinger til artikkelmanus ved Maria Ramberg og Lars Mehlum
- 26. November** **Self reported mental health in the middle aged as predictor of suicide. Temporal relationship and gender differences.** Jørgen Bramness og Fredrik A. Walby
- 10. desember** **Ungdom og psykisk helse.** Latha Nrugham.

Sakkyndighetsoppgaver og bedømmelser

Mehlum, L.

- Sakkyndig, Helsetilsynet i Østfold – 5 saker vedr pasientselv-mord.
- Dag Neckelmann, bedømmelse av professorkompetanse. Universitetet i Bergen.
- Barbara Stanley, bedømmelse av professorkompetanse. Columbia University, New York
- Ledelse av disputas, Jon G Reichelt, Dr med 06. og 07.03.2008.
- Sakkyndig, Estonian Science Foundation, 1 grant proposal.
- Sakkyndig, 6 grant proposals American Foundation for Suicide Prevention.
- Sakkyndig, 14 prosjektsøknader, Det regionale samarbeidsorganet, Psykisk helseforskning, Helse Vest.

Øvrige verv

Herrestad, H.

- Leder for styringsgruppen i Vivat (til 30.06.08)

Mehlum, L.

- International Association for Suicide Prevention. Medlem av Editorial Board for Website og Bulletin.
- WHO – IASP – Pesticide Suicide Prevention Project. Medlem av Steering Committee.
- WHO EURO - European network for suicide research and prevention. Medlem.
- International Academy for Suicide Research. Medlem.
- National Suicide Prevention Programme for Germany. Medlem av Scientific Board.
- Expert Consultative Group of the Preparatory Committee for the China National Suicide Prevention Plan. Peoples Republic of China. Medlem.
- European Mental Health Working Party. The European Commission, the Ministry of Health of Luxembourg. Medlem.
- American Foundation for Suicide Prevention, Member of Scientific Advisory Council.
- Fagplanutvalget. Institutt for psykiatri, Universitetet i Oslo.
- Redaktør for tidsskriftet Suicidologi.
- Consulting editor: Archives of Suicide Research.
- Consulting editor: Suicide and Life-threatening behaviour.
- Fagfellevurderer: British Medical Journal, American Journal of Psychiatry, Archives Suicide Research, Suicide and Life-threatening behaviour, Acta Psychiatrica Scandinavica, Crisis , Journal of Affective Disorders, Nordic Psychiatric Journal og Tidsskrift for Den norske Legeforening.

Mork, E:

- Fagfellevurderer: Suicidologi

Rossow, I.

- Fagfellevurderer: Addiction, European Journal of Public Health, Psychiatric Services

Walby, F.A:

- Medlem av fagrådet ved Psykiatrisk legevakt, UUS
- Fagfellevurderer: Journal of Affective Disorders, Academic Psychiatry, Tidsskrift for Norsk Psykologforening, Suicidologi

Intervjuer og uttalelser til media**Herrestad, H.**

- Internett og selvmordsepidemi i Wales. VG og Nettavisen 23.01.08
- Lasse Gjertsens selvmordsfilm på YouTube. VG og Dagbladet 25.01.08
- Publikasjon av selvmordsbrev om aktiv dødshjelp. Kanal24 25.03.08
- Finanskrisen og selvmord. Asker og Bærum Budstikke 25.11.08
- Finanskrisen og selvmord. TV2 Nyhetene 27.11.02
- Selvmord og Internett. Aftenposten 04.12.08

Mehlum, L.

- Vil ha nasjonalt register over selvmordsforsøk. Dagsavisen 9.1.2008.
- Om behov for et nasjonalt register over selvmordsforsøk. NRK Norgesglasset. 9.1.2008.
- Om selvmordssmitterisiko formidlet via Internett. BBC World Service 23.1.2008.
- Må bruke skjønn. Dagbladet 23.2.2008.
- Hvorfor valgte 17 unge å ta livet sitt? Dagbladet 24.2.2008.
- Hva er galt med denne byen? Nettavisen 21.2.2008.
- Slik kan du hjelpe. Nettavisen 21.2.2008.
- Selvmord er ingen privatsak. Psykisk Nr 1. 2008.
- Ungdom og selvmord. Dagbladet Magasinet 8.11.2008.
- Etterlatte kan oppleve skam og skyldfølelse. Dagbladet 8.11.2008
- Forebygging av selvmord ved skyting. NRK TV Morgennytt 16.10.2008.
- Forebygging av selvmord ved skyting. TVNorge Nyhetene 16.10.2008.
- En impuls kan være nok. NRK Norgesglasset 16.10.2008.
- Våpenskap kan redde liv. Villmarksliv 12.2008.
- Norges Jeger og Fiskerforbund vil forebygge selvmord. Jakt&Fiske 12.2008.
- Selvmord i kjølvannet av finanskrisen. Dagbladet 27.11.2008.
- Selvskading blant ungdom – Dagbladet 14.12.2008.
- Selvskadere må få spesialisthjelp. Dagen Medisin 19.12.2008.
- Selvskading blant ungdom. Vårt Land Nettutgave 29.12.2008.

Nrugham, L.

- Ungdom utsatt for selvmord, Megafon nr. 5/2008.

Tørmoen, A. J.

- Selvskading, VG 02.02.2008
- Selvskading, Dagbladet 14. 12.2008.

Walby, F. A..

- Forsiktig med enkle løsninger. Asker og Bærum Budstikke [Avis] 2008-12-10
- Taushet om selvmord går ut over etterlatte. Stavanger Aftenblad [Avis] 2008-05-28
- Forsiktig med enkle løsninger. Asker og Bærum Budstikke [Avis] 2008-12-10